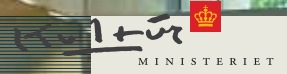

02

JUNI 2007

TEMA: ARKITEKTUR

DANMARK TUR/RETUR

I DETTE NUMMER EN VERDEN AF ARKITEKTUR

KULTURKONTAKTEN STOPPER

Kulturkontakten er i sin nuværende form blevet udgivet 4 gange årligt i næsten 5 år og har sat fokus på en lang række tematiske kulturpolitiske emner. Det er blevet til i alt 19 udgivelser, men med indeværende nummer er der sat det sidste punktum i udgivelsesrækken.

Årsagen til at stoppe udgivelsen af Kulturkontakten er, at den hidtidige finansiering via tipspuljen til kulturpolitisk udvikling og information bortfalder. Kulturministeriet og Kulturkontaktens redaktion vil gerne takke alle bidragydere og læsere for jeres interesse og respons i de forløbne 5 år, og vi håber, at I fremover vil bruge Kulturministeriets hjemmeside - www.kum.dk - til at holde jer ajour med, hvad der sker på kulturens område i Kulturministeriets regi.

Det offentlige byggeri skal have større arkitektonisk kvalitet, eksporten af dansk arkitektur skal have bedre betingelser, og den danske arkitektuddannelse skal være blandt verdens bedste. Det er nogle af de 10 indsatsområder i regeringens nye arkitekturpolitik, som blev offentliggjort i slutningen af maj. Under overskriften "Arkitekturation Danmark - rammer for liv, rammer for vækst" skal den nye arkitekturpolitik være med til at "stimulere arkitektonisk kvalitet i bred forstand - fra parcelhus til landsplanlægning, fra uddannelse til global markedsføring", hedder det i indledningen.

Danmark har aldrig før set en så omfattende og samlet satsning på arkitektur. Hele seks ministerier og fire styrelser har bidraget og forpligtet sig til planen, der rummer 62 nationale og internationalt rettede initiativer for at styrke dansk arkitektur.

Eksporten af dansk arkitektur går strygende. Den udgør 50-60 pct. af omsætningen hos de store danske tegnestuer, og alene sidste år steg eksportomsætningen med ca. 200 mio. kr., vurderer arbejdsgiverorganisationen Danske Arkitektvirksomheder.

Her på redaktionen satte vi os for at finde ud af, hvad der er hemmeligheden bag dansk arkitekturs succes i udlandet. Der findes et særligt dansk brand, en særlig dansk stil og en særlig dansk metode, lyder nogle af de svar, vi har fået fra tegnestuer, rådgivende ingeniørfirmaer og branchens organisationer.

For at få konkretiseret, hvad det særligt danske består af, har vi bl.a. bedt tre arkitekter give eksempler på, hvordan danske arkitekter har taget deres tradition med sig ind i bygningsværker, de har tegnet og fået opført i udlandet. Og tre udenlandske studerende ved Kunstakademiet i København fortæller om, hvorfor de har valgt at tage en dansk arkitektuddannelse.

Men arkitekturen er i den grad globaliseret. For selvom danske arkitekter bygger stadigt flere projekter i udlandet, så går bevægelsen også den anden vej. I disse år bliver der nemlig bygget mere af udenlandske arkitektguruer i Danmark end nogensinde tidligere. En arkitekturkritiker vurderer, hvad denne tendens betyder for dansk arkitektur, og vi giver et overblik over, hvad de udenlandske arkitekter bygger i Danmark.

Henrik Oxvig, der bl.a. er lektor på Kunstakademiet's Arkitektskole, efterspørger en mere kvalificeret offentlig debat om arkitektur. Det handler ikke bare om smag og behag, men om rum, erkendelse og dialog, forklarer han og giver mange konkrete eksempler på danske bygninger, der har arkitektoniske kvaliteter på trods af offentlighedens hårde dom.

Uden for tema kan du bl.a. læse om, hvilke kulturoplevelser seks kulturordførere har planlagt i deres sommerferie, om nationale opdrag, fribyer for forfulgte forfattere og kuratorernes arbejde med at sætte udstillinger op.

Tak for denne gang og god læselyst.

Redaktøren

KOLOFON

Kulturkontakten
udgives af:
Kulturministeriet
Nybrogade 2
1203 København K

Tlf: 33 92 33 70
Fax: 33 91 33 88
E-mail: kum@kum.dk
Hjemmeside: www.kum.dk

Redaktion
Dorthe Skaaning Mathiesen (ansv.)
E-mail: dsm@kum.dk
Mette Storum Krogh
E-mail: msk@kum.dk
Michael Jannerup Andersen
E-mail: mij@kum.dk

Alle tekster kan bringes frit i uddrag med angivelse af kilde (forfatter- og bladnavn). Artiklerne udtrykker ikke nødvendigvis ministeriets eller kulturministerens opfattelse.

For- og bagside
Universitetsbiblioteket i Rostock, der stod færdigt i 2004, er tegnet af danske Henning Larsen Architects.

Design og layout: e-Types a/s
Tryk: Scanprint A/S

Opplag: 8.000
ISSN: 0907-1156

INDHOLD

38

BAG OM KUNSTUDSTILLINGER

Bag enhver stor udstilling står en kunstner ... og en kurator, der har ageret alt fra diplomat over guide til tovholder undervejs i den lange proces fra idé til fernisering. Få indblik i de mange roller, kuratoren spiller i kulissen.

04

DE KAN SE HELE VERDEN

Danske arkitekter tegner projekter i udlandet som aldrig før. Vi har talt med Henning Larsens Architects, Transform og Dansk Arkitektur Center for at finde forklaringen på succesen og taget pulsen på aktuelle og fremtidige markeder for danske arkitekter.

26

GIGANTERNES TUMLEPLADS

Danske arkitekter har succes i udlandet, men bevægelsen går også den anden vej: Aldrig før har så mange af den internationale arkitekturverdens guruer tegnet projekter i Danmark. Danmark er blevet centrum for arkitekturens superstjerner. Vi giver et overblik.

02 **I DETTE NUMMER**
Kort om artiklerne i bladet

18 **PLADS TIL MESTERSKABER**
Kreative løsninger kan trække flere store idrætsbegivenheder til Danmark

32 **ET FRISTED TIL AT TÆNKE HØJT**
Soudabeh Alishahi om sin flugt fra Iran og sit liv som fribyforfatter i Norge

04 **DE KAN SE HELE VERDEN**
Danske arkitekter tegner flere projekter i udlandet end nogensinde før

20 **TIL OG FRA**
Portrætter af dette nummers postkortkunstnere

34 **NYE OPDAGELSER I DANSK KULTURLIV**
Nu er luftarkæologi og unge sangstemmer blevet nationale opdrag

10 **NÅR DET REGNER PÅ PRÆSTEN...**
Danske arkitekters udlandssucces betyder øget eksport af danske varer

21 **POSTKORT**
2 x 2 postkort lige til at klippe ud og sende

36 **KREATIVE ÅNDEHULLER OG BYKULTUR**
Når kunstnere og kreative erhverv skal løfte byers kultur og omdømme

12 **DANSK ARKITEKTUR PÅ UDEBANE**
Hvilke særlige kvaliteter rummer danske arkitekters projekter i udlandet?

25 **MINISTERENS MENING**
Kulturminister Brian Mikkelsen om den nye arkitekturpolitik

38 **BAG OM KUNSTUDSTILLINGER**
Indblik i kuratorernes arbejde med opsætning af udstillinger

14 **STEDET HVOR DET SKER**
Udlændinge er vilde med at studere arkitektur i Danmark

26 **GIGANTERNES TUMLEPLADS**
Få overblik over de internationale stjernearkitekters projekter i Danmark

40 **HER HAR MAN DET SJOVT**
Virksomhederne er begyndt at bruge de nye skatteregler for køb af kunst

16 **MERE END BLOT FACADE**
En kvalificeret debat om arkitektur handler om andet og mere end smag og behag

30 **KULTUREL SOMMERFERIE**
Seks kulturordførere fortæller om deres sommerferieplaner

41 **NOTER**
Nyheder fra Kulturministeriet og kulturinstitutionerne

◀◀ King Abdullah Financial District i Riyadh, Saudi-Arabien – Henning Larsen Architects

Henning Larsen Architects har udformet masterplanen for Saudi-arabiens kommende finansdistrikt på 3,3 mio. m² eller på størrelse med Ørestad. Bydelen, der forsøger at forene den traditionelle arabiske by med den moderne metropol, kommer til at huse 75.000 arbejdspladser og bliver forbundet med landets første letbane. Hele komplekset er forbundet med klimatiserede gangbroer i tredjeds højde, hvilket gør det muligt at gå fra møde til møde, hvilket skulle være helt usædvanligt i den saudiarabiske hovedstad. Man er startet med at grave ud til byggeriet, men det tager 12-15 år, før det står færdigt

◀ Udenrigsministeriet i Riyadh, Saudi-Arabien – Henning Larsen Architects

Udenrigsministeriet i Saudi-Arabiens hovedstad Riyadh bliver regnet for et af Henning Larsens absolutte hovedværker. Bygningsværket forener arabiske og nordiske arkitekturidealer. Som led i designprocessen studerede tegnestuen omhyggeligt den islamiske arkitekturtradition i Mellemøsten, der kommer til udtryk både i bygningens tilfukkede ydre og i det paradisiske indre. Byggeriet er opført i 1982-1984 til en samlet byggesum på 150 mio. dollars. Det har fået en lang række internationale arkitekturpriser.

▲ Institute of Diplomatic Studies i Riyadh, Saudi-Arabien – Henning Larsen Architects

I 2006 blev et andet ambitiøst Henning Larsen-projekt indviet i Riyadh: diplomatskolen, der ligger på grunden over for udenrigsministeriet. Diplomatskolen er designet med udgangspunkt i de saudiske kulturtraditioner og danner, som en arabisk by i miniformat, en lys og luftig oase med indbygget handelsstrøg, gårdhaver og bederum. Bygningens form og materialer referer til udenrigsministeriet overfor og skærmer med sin gennembrudte skal af stenplader oasebyen mod den stærke sol.

► The Waves of Abu Dhabi i De Forenede Arabiske Emirater – Henning Larsen Architects

Det imponerende projekt 'The Waves of Abu Dhabi' er stadig i en tidlig fase, men når det står færdigt, vil der være tale om et en kilometer langt bølgende bygningskompleks med skiftende former, der starter og slutter i seks høje tårne. Vand er et gennemgående tema i projektet. En kilometerlang flod bugter sig igennem området, hvor man i vandtaxier kan komme til de forskellige pladser og aktiviteter. Og så har bygningskomplekset som en særlig feature et afsaltningsanlæg, som kan omdanne op til 24.000 liter havvand til ferskvand ved hjælp af solen.

◀ Reykjavik Concert- og Kongrescenter i Island – Henning Larsen Architects

I 2005 vandt Henning Larsen Architects den internationale arkitektkonkurrence om masterplanen for et stort havneområde i Reykjavik. En del af planen er Reykjavik Concert- og Kongrescenter på 23.000 m², der med sin markante placering på grænsen mellem land og hav bejler til at blive et nyt vartegn for byen. Byggeriet, der er i fuld gang, skal stå færdigt i 2009. Foruden koncert- og kongrescenteret skal Henning Larsen Architects også tegne et nyt universitet i Reykjavik. Derudover arbejder man i øjeblikket på et femstjernet hotel, et butikscenter med biograf og natklub, et stort erhvervsbyggeri, et p-hus, to mindre broer og to pladser i Island.

Danske arkitekter stormer frem i udlandet. En af de første til at søge udad var Henning Larsen, og i dag løser hans tegnestue opgaver fra Island til Saudi-Arabien og fra USA til Albanien.

FRA TEGNESTUEN I DANMARK KAN DE SE HELE VERDEN

Af Jeppe Villadsen

Der er ikke umiddelbart meget internationalt smæld over den robuste bygning, hvor Henning Larsen Architects holder til: 'Føtex-bygningen' i den billigere ende af Vesterbrogade. Det skulle da lige være fra kampsportscentret Wing Tsung på etagen nedenunder. Men tegnestuen har været pioner i det boom, dansk arkitektur for tiden oplever i udlandet, og har lige nu projekter i 18 lande.

Meget passende har den fra årsskiftet fået hæftet det engelske 'architects' i slutningen af sit navn i stedet for som hidtil "tegnestue". I år forventer Henning Larsen Architects at hente 70 procent af omsætning uden for Danmark.

"Tegnestuen har historisk altid arbejdet uden for landets grænser, ikke så meget for at skaffe opgaver, men fordi der var nogle spændende projekter. Den interesse for andre kulturer og den åbenhed ligger grundlæggende i kulturen på tegnestuen," fortæller Louis Becker, direktør og partner i Henning Larsen Architects.

"Det kommer sig af Henning Larsen som person, dengang han drev tegnestuen. Han

er et åbent menneske og enormt nysgerrig, og nysgerrigheden afspejler sig også i, hvem der er blevet ansat i virksomheden. Forretningsmæssigt er den kultur nogle gange livsfarlig, fordi den også tager risici, men det er den, der gør, at man går på arbejde og tænker, "det er *nu* det her". Det er en stor motivation, at der kan ske det uventede. Hver dag rummer det her med, at i eftermiddag kan verdenssituationen se helt anderledes ud," siger Louis Becker.

Udenlandsk oprustning

Henning Larsen Architects har hele tiden løst opgaver i udlandet, men aldrig så meget som nu. I 2003 var andelen nede på kun 16 procent af omsætningen. På det tidspunkt besluttede de at gøre en noget mere aktiv indsats for at erobre udenlandske opgaver. Det var midt under hele "operabal-laden", som Louis Becker kalder polemikken i kølvandet på samarbejdet mellem Mærsk McKinney Møller og Henning Larsen.

"På et tidspunkt blev der lidt stille for os i Danmark, fordi det selvfølgelig belastede os enormt meget at være så meget i medierne. Derfor blev vi enige om, at vi måtte mere ud og kigge os om i verden. Det, vi gjorde, var dels at deltage i alle de konkurrencer, vi blev inviteret til, dels at rejse ud og være til

stede og mødes med kontakter rundt om i verden."

Der faldt ingen opgaver direkte ned i turbanen, men tegnestuen blev inviteret til at deltage i konkurrencer – og havde held til at vinde mange af dem.

Specielt Mølleløst har taget kærligt imod tegnestuen. Regionen tegner sig i dag for 20 procent af den samlede omsætningen. Henning Larsen tegnede tilbage i 1982 det saudiarabiske udenrigsministerium i hovedstaden Riyadh, der siden har stået som et forbillede for vellykket arkitektur i regionen.

"Det bliver betragtet som et meget vellykket eksempel på en oversættelse af islamisk arkitektur til den moderne verden, hvor man har taget de fundamentale ting fra det at bygge i det varme klima, værdigheden og poesien og ligesom gjort det moderne." Og netop evnen til at være lydør for den lokale kultur og tradition og samtidig tilføre noget nyt er ifølge Louis Becker nøglen til virksomhedens succes i området.

"Der er en sult i de lande efter nogen, der gider tage dem alvorligt. Hvis man forestiller sig et land, hvor alle altid har sagt, "ja, ja, vi kommer med vores ekspertise, og I har olien. Jeres kultur, og det I står for, det har →

KINESISK BOOM

Intet sted i verden bygges der mere netop nu end i Kina, og de danske tegnestuer har for alvor fået sat foden i døren til det boomende kinesiske marked. Her er et udvalg af projekter:

3XN har vundet konkurrencen om en bygning i Yangpu University City Central Area i Shanghai. Bygningen skal markere overgangen mellem boligerne i University Village og virksomhederne i forskerparken The Hub.

Arkitema har vundet byggeriet af et komplet hospitalkompleks på 280.000 m² i den sydkinesiske by

Shenzhen. Bygningen er ifølge Arkitema designet i den enkle og elegante stil, der kendetegner skandinavisk arkitektur og livsstil. Arkitema har flere andre projekter i Kina.

schmidt hammer lassen har gang i en stribe kinesiske boligbyggerier. Blandt andet Super Shine i Beijing, der skal stå klar til indflytning til OL i 2008. Sunshine Upper Eastside, hvor det 93.000 m² store byggeri bliver opført, skal være en kinesisk pendant til området omkring Central Park i New York.

Herudover har blandt andre **Henning Larsen Architects, Møller & Grønborg** og **B.I.G.** projekter i Kina.

Danmark vandt sidste år for første gang hovedprisen, den prestigefulde Gyldne Løve, på arkitekturbienalen i Venedig med det dansk-kinesiske arkitekturprojekt CO-EVOLUTION. CO-EVOLUTION er skabt i samarbejde mellem unge danske arkitekter og studerende fra fire førende universiteter i Kina og handler om bæredygtig byudvikling.

Tegnestuerne **Cebra, Cobe, Effekt** og **Transform** giver i projektet deres bud på beboede bjerge, et forurenede område omdannet til en grøn oase, en by formet som et gigantisk logo og en arkitektonisk bymur rundt om en gammel historisk bydel.

ikke rigtig nogen værdi. De bliver helt bløde om hjertet, når man siger, at der faktisk er noget på færde her, der kan bruges – en mere poetisk tilgang til livet. De lader sig røre af noget andet end excelark, og det er fedt!”

Stjerne animerer

I mange år var det ellers mere end småt med danske arkitekter i udlandet. Jørn Utzon var den store undtagelse, som med Sydney-operaen sørgede for at placere et af dansk arkitekturs absolutte hovedværker på den anden side af kloden.

De seneste år er billedet vendt. Samtidig med at Danmark har åbnet døren for udenlandske stjernearkitekter, er de danske tegnestuer stormet frem i udlandet: Arkitema bygger stort i Kina, PLH og Vilhelm Lauritzen har projekter i Baltikum, og virksomheder som 3xN og schmidt hammer lassen har projekter spredt over mange kontinenter. Boomet kan aflæses direkte i eksportandelen hos arkitektfirmaerne. C.F. Møller henter i dag 55 procent af sin omsætning i udlandet mod ti procent for tre år siden, og andelen er stigende. Firmaet har datterselskaber i

Norge, i Sverige, Island og England. På samme måde er den udenlandske omsætning på vej op hos Arkitema. Tegnestuen regner med, at udlandet i år vil udgøre 20 procent af omsætningen, hvilket er en fordobling siden sidste år. Arkitema har ligeledes datterselskaber i Norge, England og Sverige foruden en kinesisk afdeling.

Direktør i Dansk Arkitektur Center, DAC, Kent Martinussen peger på flere grunde til den voldsomme vækst:

“Det ene er, at der ikke bare i Danmark, men også internationalt set er et byggeboom. Der bygges i verden, som der historisk aldrig er blevet bygget før, hvilket i sig selv giver nogle muligheder for at komme ind på nye markeder. Det andet er, at tegnestuerne selv har besluttet sig for at optrappe deres engagement i udlandet. Der er en generel tiltro til, at du ikke kan drive en professionel, interessant arkitektvirksomhed uden at være en del af det globale marked. Her kan man få lov til at lave noget sjovt og udfordrende.”

“Og så er der, hvis du spørger mig, den tredje grund, at efter at vi stort set ikke har set udenlandske arkitekter på dansk grund

i 250 år, har vi inden for de sidste år set en hel hærskare af internationale stjernearkitekter. Og det har animeret de danske arkitekter til at spejle sig selv i, at: Når de kan bygge her, kan vi også bygge der,” siger Kent Martinussen.

Talk of the town

Hele udviklingen forstærkes så ifølge Kent Martinussen af, at dansk arkitektur er blevet *talk of the town*. Verden har fået øje på, at der sker noget i Danmark.

“Det globale arkitekturmarked er hele tiden på udkig efter noget nyt, og her er det tydeligt, at man har fået øje på, at der sker noget i Danmark på arkitektursiden. Både fordi de udenlandske arkitekter bygger her, og fordi det vrimer med dygtige unge arkitekter, som laver ting af høj kvalitet. Det gør, at der lige nu er fremkommet et billede af, at det er i Danmark det sker.”

En af de yngre tegnestuer, som med held har satsset på udlandet, er århusianske Transform. I de første år satsede tegnestuen næsten udelukkende på at deltage i åbne konkurrencer i udlandet, men det har

▲ **Urban Energy i Oslo, Norge – Transform**

Den unge tegnestue Transform vandt i 2005 førsteprisen i en international konkurrence om at udforme Europas mest energieffektive bygning. Løsningen er et originalt bud på et spændende og bæredygtigt kontorbyggeri: en trebenet bygningskonstruktion, der står inde i en glaskasse. Udformningen sikrer maksimalt sollys, og den dobbelte facade minimerer energiforbruget.

► **Center for moderne musik, Holland – 3XN**

Da 3XN i 1997 vandt den internationale konkurrence om Amsterdams nye musikhus, var det et af tegnestuens første udenlandske projekter, men siden det stod færdigt i 2005, har det fået en regn af internationale arkitekturpriser. Inspirationen for vores eget Operahus er tydelig med den markante tagskive, der samler bygningens forskellige elementer.

Aberdeen Universitetsbibliotek i Skotland – schmidt hammer lassen

schmidt hammer lassen er herhjemme bedst kendt for byggerier som Den Sorte Diamant og kunstmuseet ARoS, men arkitektfirmaet har de seneste år for alvor fået udenlandsk vind i sejlene – så meget, at de internationale markeder på kort tid er kommet til at udgøre over halvdelen af virksomhedens omsætning. Blandt de fornemmeste projekter er byggeriet af Aberdeen Universitetsbibliotek i Skotland, som arkitektfirmaet vandt i 2005.

FREMTIDENS MARKEDER

Ifølge Kent Martinussen, direktør i Dansk Arkitektur Center (DAC):

“Kina er ubestridt et stort fremtidigt marked, men det er tvivlsomt, i hvilket omfang danske arkitekter er parate til at satse på det, blandt andet fordi det er svært at tjene penge i Kina.

Men Indien følger efter, og inderne er optaget af bæredygtighed, hvilket er en styrkeposition i dansk arkitektur. Desuden har de en engelsk forretnings-

kultur, som er lettere at gå til sprogligt og kulturelt, så det kan blive et stort marked.

Det arabiske marked buldrer af sted, men er lidt overset af danske arkitekter. Men det er værd at satse på, da det sandsynligvis vil blive boostet de næste ti år, fordi Saudi-Arabien åbner sluserne for enorme investeringer i infrastruktur.

Derudover er det nye Europa et oplagt marked, som danskerne allerede er på, og også Sydamerika et stort upcoming marked.”

STORE MARKEDER

I 2006 var den danske arkitektureksport på over 200 mio. kr. Hertil kommer ca. 75 mio. kr. i indtægter via datterselskaber i udlandet.

Det største marked er Norge, nr. to er England.

Opgaverne i udlandet omfatter især store offentlige prestigeprojekter som musik- og operahuse, hospitaler og biblioteker.

KILDE: ARKITEKT OG INTERNATIONAL KONSULENT PETER THEIBEL, DANSKE ARKITEKTVIRKSOMHEDER.

samtidigt vist sig at være en genvej til det hjemlige marked.

“Vi søgte især ud, fordi der ikke er særlig mange gode, åbne konkurrencer i Danmark, dvs. projektkonkurrencer, hvor der er et helt projekt i enden, men det har samtidig vist sig at være god PR herhjemme. Danskere kan enormt godt lide, hvis nogle danskere laver noget godt i udlandet. Så vi har fået utrolig meget spaltepå på den baggrund, og nu er vi også begyndt at blive ringet op om opgaver herhjemme,” siger Lars Bendrup, leder af Transform, og tilføjer:

“Jeg tror, at verden mere og mere er på den måde. De yngre arkitekter har jo alle sammen været ude på skole og i praktik og den slags, og de har et internationalt netværk, så de vil gøre det samme.”

Også Kent Martinussen tror, at arkitekternes udlandseventyr vil fortsætte:

“Der er rigtig god grund til at tro, at dansk arkitektur har en stor fremtid internationalt. Den højkonjunktur, der har skabt et stort liv i dansk arkitektur, kan meget vel klinge af herhjemme, men da Danmark er en lille producent af arkitektur internationalt set, er der ingen grund til at tro, at vi ikke fortsat kan erobre nye markeder internationalt. Det handler mest om, hvorvidt tegnestuerne selv ønsker det, for de bakkes faktisk op politisk og økonomisk, ikke mindst med den nye arkitekturpolitik, som regeringen fremlagde i slutningen af maj. Og skulle markedet dykke herhjemme, vil det kun tvinge tegnestuerne til yderligere at søge ud i verden.”

Hos Henning Larsen Architects deler Louis Becker optimismen, men han peger på, at det hverken er politiske eksportinitiativer eller spektakulære artistiske idéer, der udgør nøglen til danskernes succes. Det er den

leverpostejsfarvede kompromistænkning, som ligger dybt i den danske mentalitet.

“Selv om vi selv nogle gange kan hade det her 'på den ene og på den anden side', så er det ude i verden enormt eksotisk. Det er ligesom, når vi tager i zoologisk have og kigger på giraffer. De synes, at det er fantastisk, at man pragmatisk kan lægge en vinkel ind, der gør, at man tilgodeser mange forhold på en gang.”

“Når vi er ude og skal arbejde i gruppe med nogen som et større hold, så går der præcis 4½ minut, så sidder vi i midten af sådan en situation, fordi vi er enormt gode til at arbejde som team i forhold til andre lande. Og det kommer jo ikke af, hvordan vi er arkitekter. Det kommer af, hvordan man som ung er opdraget til samarbejde og demokrati gennem det danske uddannelsessystem. Så eksportartiklen ligger helt klart i vores grundopdragelse.” ■

Darwin Centre Phase Two, England – C.F. Møller

Den hæderkronede tegnestue C.F. Møller har traditionelt holdt sig i det hjemlige, men har på det seneste slået kloen i en stribe prestigefulde udenlandske projekter. Det gælder fx Darwin Centre Phase Two, der er en udvidelse af det berømte Natural History Museum i London, som C.F. Møller vandt foran 58 internationale tegnestuer i 2001. Tilbygningen er udformet som en kæmpemæssig *cocoon* inden i et glasskrin.

HVAD ER DANSKE ARKITEKTERS FORCER?

Lars Bendrup, leder af Transform:

“Jeg tror, danskerne vinder på at have nogle meget klare koncepter. Der er en klar tanke med projektet og en klar og tydelig sammenhæng mellem idé og udførelse. Det bliver ikke voldsomt kryptisk eller artistisk, men er nemt at gå til. Det er meget vigtigt i en konkurrence, at man kan fortælle historien på 30 sekunder.”

Kent Martinussen, direktør i Dansk Arkitektur Center:

“Sagt forenklet, tror jeg, at danskerne har en

styrkeposition ved at levere seriøst arkitektarbejde. Vi har en god profil i udlandet. Man ved, vi er fornuftige og kompromis- og dialogøgende samarbejdspartnere, og æstetisk set er det stadig et godt kort at komme med en arkitektur, der er mere socialt orienteret – lidt mere holistisk – end mange af de store stjernearkitekter. Og så er det ikke danske arkitekter, der er kendt for at overskride budgettet med over 100 procent.”

Louis Becker, partner i Henning Larsen Architects:

“Der ligger noget, før vi er arkitekter. En særlig dansk grundtone, som i virkeligheden er det, vi

eksporterer. Det kan godt være, at dansk design inden for møbler er Arne Jacobsen eller PH-lamper, men inden for arkitektur er dansk design en metode. Det er ikke en form eller et udtryk – det kommer senere og ændrer sig over tid – det er en måde at gøre tingene på, og den har ikke forandret sig meget, men handler om at tilgodesse alle parter. Det udspringer af det demokratiske samfund, vi lever i, hvor der ikke er nogen, der bliver efterladt ude i nogle hjørner – sådan var det i hvert fald. At man både har fodgængere og biler i en gade. Man har nogle, der skal hente noget skrald i en bygning, samtidig med at andre arbejder inde i bygningen, men begge dele skal fungere.

Følgeeksport. Når danske arkitektfirmaer bygger i udlandet, er det ikke kun arkitektureksporten, der nyder godt af det. Også danske ingeniører og designvareproducenter bliver begunstiget.

FOTO: HENNING LARSEN ARCHITECTS.

Henning Larsen Architects har tegnet koncerthuset i Reykjavik, og Rambøll har været med som rådgivende ingeniører.

NÅR DET REGNER PÅ PRÆSTEN...

Af Lars Madsen

Abner man en vilkårlig dør i det Henning Larsen-tegnede parlament i Riyadh eller i nationalmuseet i Bahrain, som KHR Arkitekter har stået for, sker det ved hjælp af et dansk dørhåndtag fra dLine-serien. Sådan er situationen i adskillige danske arkitektprojekter verden over, ligesom man rundt omkring blandt andet også vil finde en hel del møbler fra Frits Hansen og lamper fra Louis Poulsen.

Arkitektureksport handler nemlig ikke alene om eksport af arkitektur.

Danske Arkitektvirksomheder, som er arbejdsgiverorganisation for private rådgivende arkitektvirksomheder i Danmark, vurderer, at selve arkitektureksporten i 2006 var omtrent 200 mio. kr. plus 75 mio., der blev hentet ind gennem datterselskaber i udlandet. Men international konsulent i foreningen Peter Theibel anslår, at der herudover sker en betydelig følgeeksport af danske produkter og ingeniørydelser.

“Jeg vil vurdere, at et projekt i Europa kan give en følgeeksport på op til 30 pct. af det totale projektbudget i form af andre rådgivende ydelser, byggekomponenter, møbler og indretning. Uden for Europa er tallet nok nærmere 10-15 pct, fordi mange danske produkter, det kunne være loftelementer eller vinduer, oftere er tilgængelige og godkendte i Europa end i et land som for eksempel Kina,” siger han.

Desuden er det transportmæssigt altid lettere at eksportere til nærmarkedene. Et byggeri som Kunstsammlung Nordrhein-Westfalen, der er tegnet af Dissing + Weitling, har for eksempel en facade belagt med granit fra Bornholm. Det havde næppe kunnet lade sig gøre, hvis det drejede sig om et byggeri i Kina eller andre fjerne markeder.

Nye markeder for ingeniører

Markedschef Henrik Garver fra Foreningen af Rådgivende Ingeniører skønner, at danske ingeniører alene eksporterer ydelser i form af rådgivning på danske arkitekters byggeprojekter for omtrent 100 mio. kr. om året.

“Det betyder meget, fordi det kan være med til at åbne markeder for os. Hvis en dansk arkitekt vinder et projekt og får en dansk ingeniør med som rådgiver, er det med til at brande danske ingeniører som kvalitetsrådgivere, samtidig med at ingeniørerne får lokalt markedskendskab. I en række tilfælde kan det bagefter være med til at give ingeniørerne selvstændige opgaver i det pågældende land,” siger han.

Det billede kan markedsdirektør Lars Ostfeld Riemann fra Rambøll fint genkende. Han anslår selv, at Rambøll har en eksportomsætning på 40 mio. kr. om året i forbindelse med danske arkitektprojekter. Blandt andet har Rambøll inden for de seneste år været rådgivende ingeniører på Henning Larsens koncerthus i Reykjavik samt et kontorhus og et butikcenter i Vilnius tegnet af PLH Arkitekter.

“Ofte bruger arkitekterne dog lokale ingeniører, og det er meget fornuftigt, for de kender de lokale regler. Til gengæld er det ret let for danske ingeniørvirksomheder at bide sig fast, når man først kommer ind på et mar-

ked. I Vilnius var de to projekter for eksempel starten til, at vi byggede et kontor op dér.” At Rambøll overhovedet kom med på projekterne i Vilnius, skyldes, at PLH Arkitekter i deres indstilling til den lokale bygherre foreslog Rambøll som rådgivende ingeniører. Hvis bygherren havde foretrukket et lokalt firma, var Rambøll ikke kommet med. Men, siger Lars Ostenfeld Riemann:

”Hvis arkitektens forslag er godt, siger bygherren ofte ja.”

Det afhænger dog af området. Havde det været i Kina, skulle Rambøll også konkurrere på en måske fem gange lavere pris fra lokale ingeniører, hvilket, sammenholdt med at Rambøll dér mangler lokalkendskab, havde gjort projektet noget sværere at realisere.

Penge i designmanualen

Danmarks største arkitektfirma, ”Arkitema”, er til gengæld bragt igennem i Kina for nylig, da det lykkedes tegnestuen at vinde et projekt for China Mobile, som vil etablere flere tusinde telebutikker over hele landet. Og ikke nok med det – Arkitema har også fået godkendt sit forslag til det indvendige design af butikkerne.

Det er helt normalt, at arkitekten laver en såkaldt designmanual med forslag til indretning, materialer og ofte møbler, vinduer og dørhåndtag af specifikke mærker. Hvorvidt designmanualen bliver fulgt, er op til bygherren, men vælger han at efterkomme den, vil det ofte være lig med en betydelig dansk følgeeksport.

”Som dansk arkitekt har du jo en forkærlighed for et bestemt design, og det er lettest

for os at anvende og forstå danske produkter,” siger Bendt Almvig, partner i Arkitema.

”I butikkerne for China Mobile bruger vi blandt andet beslag fra dline, og vi har også elementer med, som vi selv har designet. Et andet eksempel er, at vi er kommet ind på hotelmarkedet ved en af Kinas største hotelkæder, og de vil simpelthen have deres hotel indrettet med dansk design. Så der bliver helt automatisk B&O-fjernsyn etc.”

Det lyder godt for dansk eksport, og ifølge rådgivningschef Jeppe Holm fra virksomheden Carl F, der blandt andet står for salget af dline, kan man tydeligt mærke, at følgeeksporten er stigende.

”De danske arkitekter er de seneste to-tre år for alvor begyndt at bryde igennem i udlandet, og det er derfra, vores spin-off skal komme. Mine forventninger er, at det er nu, de store tegnestuer virkelig vil begynde at markere sig i udlandet med deres projekter – og med vores produkter.”

Ud over dline-serien har Carl F også succes med udvikling og produktion af dørgrebs-serier for flere danske tegnestuer, heriblandt Henning Larsen Architects, PLH Arkitekter og 3xNielsen.

Jeppe Holm forventer således også en pæn eksport af disse serier, i takt med at tegnestuerne får flere opgaver i udlandet.

Følgerne af følgeeksporten

Bo Boje Larsen, medindehaver af arkitektfirmaet 3xN, mener imidlertid, at følgeeksporten kan blive endnu større, i hvert fald i EU. Problemet er, siger han, at de enkelte lande

har forskellige materialestandarder, hvilket ofte gør eksport – og for den sags skyld også import – umulig.

”Der er aldrig rigtig kommet gang i byggevareeksporten over grænserne i Europa. Man kunne helt sikkert udvikle følgeeksporten på det område. Men det kræver, at EU får lavet fælles standarder. Det kan for eksempel være et problem at bruge et Arne Jacobsen-armatur i England, hvis de kobberrør, der skal ind i væggen, ikke passer til den lokale standard, eller man skal helt til Danmark for at få en ny pakning.”

Flere vurderer dog, at følgeeksporten er steget de seneste år, fordi de danske arkitektvirksomheder er blevet bedre til at søge uden for landets grænser. Det er blandt andet tilfældet for både Arkitema og 3xN. Og mens følgeeksporten måske kan blive endnu større med en EU-standardisering af byggematerialer, er Peter Theibel fra Danske Arkitektvirksomheder ikke i tvivl om, at de mange danske projekter, der allerede er realiseret, vil kaste mere følgeeksport af sig.

”De møbler og materialer, der er brugt i et projekt, kan man referere til under eksportfremstød. Eksempelvis vil Frits Hansen Møbler eller Louis Poulsen ofte kunne henvise til et sted i landet, hvor deres produkter er brugt,” forklarer han.

”Når man eksporterer arkitektur, er det jo en helt anden sag, end hvis man for eksempel eksporterer bacon. Baconen er hurtigt væk igen – men arkitekturen bliver stående og kan i mange år være en god reference for Danmark og danske produkter.” ■

Mange danske arkitekter vælger danske møbler, lamper, dørgreb etc., som inventar i de bygninger de tegner i udlandet. Her dørgreb fra dline-serien.

EKSSPORTSTØTTE TIL ARKITEKTER

Danmarks Eksportråd har sat fokus på arkitektbranchen ved at tilbyde eksportforberedende støtte til arkitekter under Born Creative-programmet.

Støtten gives i form af 25 timers gratis rådgivning.

Under rådgivningen hjælper personlig rådgiver Hans Jørgen Lorenzen fra Danmarks Eksportråd blandt andet arkitekterne med at vurdere, om de er klar til at blive internationale, og hvilke markeder der i givet fald bør sættes på.

For at kunne modtage støtten skal virksomhederne have under 50 ansatte og en omsætning på under 50 mio. kr. i det forløbne regnskabsår

Læs mere: www.eksportstart.dk

DANSK? Hvad er det, danske arkitekter tager med hjemmefra, når de drager hinsides landets grænser for at tegne projekter? Vi har bedt tre af slagsen sætte ord på det danske talent og pege på udenlandske bygningsværker, der bærer præg af en særlig dansk tradition.

FOTO: CRAIG AURNES/CORBIS.

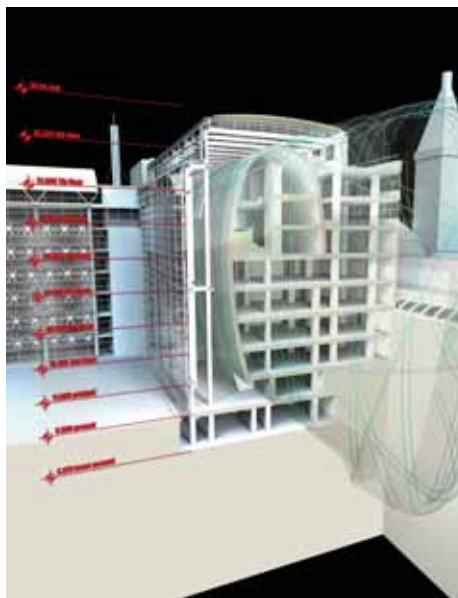

FOTO: C.F. MØLLER.

◀ Spreckelsen fik den store idé til Triumfbuen, da han i forbindelse med den åbne konkurrence tog til Paris og sammen med sin kone sad på en fortovscafé med udsigt til grunden. Her tegnede han i sin skitsebog en stor kube med hul igennem. Spreckelsen var i sin natur og fremtoning en meget ydmyg mand. Han havde, indtil han vandt konkurrencen om Triumfbuen, kun bygget tre kirker og et par enfamiliehuse. Mitterrand troede, at der var tale om ydmyghed fra hans side.

◀ 28 millioner insekter, 3 millioner planter, tusindvis af besøgende, hundredvis af videnskabsmænd, en kokon: Darwin Centre Phase Two er et godt eksempel på, hvordan et komplekst program samles i et helt enkelt greb. Darwin Centre Phase Two er Arkitektfirmaet C.F. Møllers udvidelse af Natural History Museum i London. Den puppeformede bygning, som skal rumme museets samling af insekter og planter, åbner i 2009.

DANSK ARKITEKTUR PÅ UDEBANE

Af Mette Størum Krogh, redaktionen

Morten Schmidt, partner, arkitekt MAA, schmidt hammer lassen: "Danske arkitekter har aldrig været så meget på udebane og arbejdet med så mange internationale opgaver som i globaliseringens tidsalder. Når jeg skal fremdrage et arkitektonisk værk i udlandet, som indeholder et særligt dansk islæt, må det blive Grand Arche de la Défense i Paris, også kaldet Menneskehedens Triumfbue, tegnet af den danske arkitekt Johan Otto von Spreckelsen. Værket er i familie med Jørn Utzons Sydney Opera og udenrigsministeriet i Riyadh af Henning Larsen, og man kan vel næppe finde nogen anden bygning, der indskrives sig så enkelt og overbevisende i byens kontekst med en beliggenhed i den vestlige ende af den store, historiske akse med udspring i Louvre gennem Place de la Concorde hele vejen ud til den nye bydel Le Défense.

Med sin udformning som en kæmpemæssig monumental byport, der kan ses helt inde fra

Louvre, sammenbinder den på overbevisende vis det distante forhold, den nye og den gamle bydel hele tiden har haft til hinanden. Bygningen, der jo i sin enkelthed blot er en kube med hul igennem, drejer sig nogle få grader væk fra den historiske akse og vender sig mod det gamle Eiffeltårn ude i horisonten. Man kunne fristes til at tro, at dette udelukkende var et teoretisk, arkitektonisk fif, men det udspringer faktisk fra behovet for en mulig fundering af den store bygning, der lægger sig oven på en yderst kompleks infrastruktur af undergrundsbaner, shoppingcentre og parkeringsanlæg. Netop her forstår Spreckelsen at udnytte stedets potentiale på fantastisk vis: Drejningen mod Eiffeltårnet sætter tid og rum i perspektiv og peger både på Eiffeltårnets oprindelse i den tidlige industrialisme og Triumfbuens fejring af den elektroniske informationsteknologi. Spreckelsen ønskede i sine tidlige studier, at Triumfbuens inderside skulle være en abstraktion over en microchip, og at der i det store mellemrum skulle være udspændte teltstrukturer, der symboliserede bølger af energi, som strømmede igennem dette krydsfelt. Selvom Triumfbuen ikke

blev endeligt færdiggjort af Spreckelsen selv, fremstår det netop på grund af sin entydige stærke idé som en dansktænkt bygning, vi skal være stolte af."

Julian Weyer, partner, arkitekt MAA, Arkitektfirmaet C.F. Møller:

"Arkitekter over hele verden bruger de samme ord om deres mål, men der ligger noget intuitivt i måden, de danske arkitekter arbejder på, som gør det muligt for os at nå et skridt længere, en specielt dansk tilgang til byggeriet og arkitekturen, præget af den rationelle, saglige og velargumenterede grundidé. Det ligger dybt i den danske arkitekt og arkitektuddannelse, at man skal kunne forsvare sine valg – og intet ubegrundet kommer til udførelse. Med tiden er der herhjemme opstået en særlig tilgang og holdning til arkitekturen, som især kendetegnes af evnen til at få meget ud af lidt – at bruge de relativt få ressourcer, som typisk afsættes til byggeri, på en både fornuftig og kunstnerisk måde. I dag er dette blevet et stærkt kort i den internationale konkurrence – ikke mindst i lyset af den stigende fokusering på bæredygt-

FOTO: HANS MUNK HANSEN.

“Globaliseringen er ikke en trussel mod dansk arkitektur – det er en kæmpe udfordring,” siger arkitekten Christoffer Harlang. Her ses Jørn Utzons parlamentsbygning i Kuwait. Utzons store udspændte betondragere er en moderne arkitektonisk fortolkning af beduinteltet, et lægigende sejl, hvor ørkenen får sin skygge.

tighed. Disse evner værdsættes på det globale marked, som en naturlig del af forventningen til ‘Danish Design’, og de danske arkitekter har samtidig, netop gennem behovet for at argumentere i samtlige aspekter i processerne, oparbejdet en sikker kommunikationsevne, som viser sig forbløffende effektiv i international sammenhæng. Et andet vigtigt aspekt i den danske tilgang til enhver opgave er vores ‘demokratiske grundholdning’ – en insisteren på at udfordre forudsætninger og altid have det enkelte menneske og brugeren i centrum. Det er vores styrke ikke at være autoritetstro, hvilket giver frihed og fokusering til at skabe en arkitektur for alle uden at fortabe sig i det monumentale eller meningsløst tekniske. Af samme grund hylder dansk arkitektur princippet om, at enhver opgave skal løses på sine egne forudsætninger under hensyntagen til tid og sted. Dansk arkitektur er væsensforskellig fra ideen om det genkendelige ‘brand’, som den praktiseres af globale arkitekturkoryfæer – hvad man får i stedet, er et seriøst og engageret modspil, som tør overraske med nye ideer. Eksempelvis fremstår vores projekt Darwin Centre Phase Two mere

ekspressivt og formstærkt end vanligt for ‘dansk arkitektur’, men formen udspringer direkte af en helt enkel ide om bygningens indhold og anvendelse – og er dermed en god eksponent for enkelhedens evne til at innovere.”

Christoffer Harlang, formand for Statens Kunstfond og partner i Harlang + Stephensen:

“Netop fordi globaliseringen i stigende grad – og så massivt – homogeniserer vores fysiske omgivelser, er det blevet aktualiseret at kunne skabe *forskelle*. Det gælder i dag først og fremmest om at kunne artikulere noget andet end mainstream. Hvis vi arkitekter verden over leverer de samme forudsigelige løsninger overalt, mister vi vores kulturelle betydning og dermed altså også vores forretning. Men man kan sige, at dansk arkitektur, der er et af verdens stærkeste brands, står fantastisk godt, fordi vi netop gennem vores tradition og vores kultur generelt er meget fortrolige med at arbejde i fremmede sammenhænge. Med indlevelse vel at mærke. Og det er vel det, vi tager med, når vi arbejder i udlandet: en særlig indfaldsvinkel, et *ap-*

proach, der i hver opgave søger det specifikke, det særlige. Det gør dansk arkitektur nærværende på en helt særlig måde, som især spanierne, japanerne og svejtserne misunder os. Jørn Utzons parlamentsbygning i Kuwait er et godt eksempel på denne særlige, og i mine øjne stærkt kulturelt funderede, evne til at kunne *se* det givnes potentialer og omsætte det til en stærkt identitetsskabende og betydningsbærende struktur. Utzons store udspændte betondragere i Kuwait er en moderne arkitektonisk fortolkning af beduinteltet, et lægigende sejl, hvor ørkenen får sin skygge. Det er altså evnen til empati, evnen til at kunne *indleve* sig og på en og samme tid omsætte fremmede indtryk og forhold til arkitektonisk form, der er *kompetencen* for nu at tale nudansk. Det er dansk arkitektur fantastisk til, men vi er under pres fra den merkantile Signature Architecture, hvor stjernearkitekter drysser markedsføringsstøv overalt. Og vi kunne få mere ud af vores brand, hvis vi bakkede hinanden mere op og fik vore uddannelsesinstitutioner til at opdage, at globaliseringen er noget, der sgu nok er kommet for at blive.” ■

Derfor Danmark. Tre udenlandske arkitektstuderende – en australier, en finne og en amerikaner – giver hver deres bud på, hvorfor de har valgt at studere på Kunstakademiets Arkitektskole.

KØBENHAVN VIRKER SOM STEDET, HVOR MAN SKAL VÆRE

Af Jesper Vind Jensen

Danmarks internationale renommé som profileret arkitektturnation tiltrækker udenlandske studerende i stor stil. På Kunstakademiets Arkitektskole i København er en tredjedel af de 1200 studerende fra Sverige, Norge, Finland eller Island. Samtidig er der cirka 60 udvekslingsstuderende fra hele verden, der tager et eller to semestre i den danske hovedstad.

Faktisk er den udenlandske interesse så stor, at Arkitektskolen årligt ville kunne få hundredvis af udvekslingsstuderende, oplyser skolen. Men desværre må den med jævne mellemrum sig nej til nye udvekslingsaftaler med udlandet, fordi der kun er omkring 30 danske studerende om året, der ønsker at rejse den anden vej og få et udvekslingsophold i udlandet. Det skyldes, at danske studerende ofte er ældre og sidder i etablerede i familieforhold og derfor ikke er så mobile – dertil er danske studerende meget kræsnede med hensyn til udenlandske uddannelsesinstitutioner.

Australske deadlines

Kulturkontakten er en fredag formiddag taget ud til Arkitektskolens restaurerede

bygninger på den tidligere flådestation Holmen for at høre udenlandske studerende fortælle, hvorfor de har valgt at studere i København. I kantinen møder vi Kimberly Goh fra University of Melbourne i Australien. Hun studerer arkitektur og design på sjette semester og fortæller, at hun i forvejen havde stiftet bekendtskab med navne som Arne Jacobsen, Georg Jensen og Jørn Utzon.

“Danmark har spillet en stor rolle i europæisk arkitektur. Og dansk formgivning bliver jo markedsført. I Melbourne læste jeg et magasin om dansk design, som universitetet abonnerer på, og hos det firma, jeg arbejdede i, så jeg et produktionskatalog med spændende danske møbler,” fortæller Kimberly.

“Men jeg var især tiltrukket af de processer og metoder, I bruger her. Jeg havde hørt, at man i København går meget op i, at den enkelte studerende har frihed og plads til at udfolde sine kreative ideer. Det syntes jeg lød spændende i forhold til studiet i Melbourne, der er meget teknisk orienteret med mange obligatoriske fag om konstruktion, design og arkitekturhistorie. Der er flere deadlines i studiet der,” siger hun. “Jeg er også blevet tiltrukket af Danmark, fordi det er et sikkert land at bo i, og fordi København er en storby, som det er nemt at komme rundt i på cykel.”

Australierens forventninger er ikke blevet skuffede.

“Lærerne opmuntrer os virkelig til, at vi går vores egne veje og prøver os selv af i en mere kunstfaglig retning. Desuden interesserer jeg mig meget for byplanlægning i forhold til historiske steder, og der må jeg sige, at København fremstår som en model. Jeg synes, dansk arkitektur har en fin tradition for organiske, innovative og naturlige løsninger. Alt i alt kan man måske sige, at hvor man mange steder i verden er mest interesseret i bygningerne, er danskerne mere interesserede i, hvad der sker med menneskene inde i bygningerne,” siger Kimberly.

Kjærholm er jo en legende

Markku Pietila, der bare vil kaldes “Jesse”, er studerende fra Finland. Han begyndte i 2000 at studere på Den Kunstindustrielle Højskole i Helsinki og har især beskæftiget sig med lamper, stole og indretning af boliger og pladser. I København har han udviklet en såkaldt siddelampe, der en etbenet stang, der er let at transportere og giver mulighed for at sidde ned og få lys til læsning.

Jesse siger med et smil, idet han henviser til de mange sociologiske undersøgelser, der udnævner danskerne som verdens lykkeligste folk:

FOTO: KLAUS HOLSTING.

Aleksander Tokarz, Kimberly Goh og Markku Pietila er vilde med at bo i København og studere på Arkitektskolen.

“Jeg valgte København, fordi jeg havde lyst til at studere i verdens lykkeligste land. Nej, seriøst. Jeg kan virkelig godt lide skandinavisk design, og da København er en smule mere Europa end Helsinki, så var København oplagt. Jeg var samtidig blevet begejstret for arkitekten Poul Kjærholm gennem det firma, jeg arbejdede hos i Helsinki, hvor vi solgte hans møbler. Kjærholm er jo blevet en legende. Og så har jeg læst meget om Danmark i forskellige magasiner.”

Jesse er lige som Kimberly glad for arbejdsformerne på Arkitektskolen i København.

“Her er ikke så mange deadlines, og jeg kan selv beslutte, hvordan jeg vil tilrettelægge tingene. Vi arbejder også meget med projekter i workshops,” fremhæver han.

Finnen vil gerne udforme ting, der giver svar på nye behov, der opstår for moderne mennesker i dagligdagen – “everyday solutions,” som han siger.

“Det har også trukket mig til København, at der er så meget gang i arkitekturen. Her er mange firmaer, økonomien boomer, og her arbejder masser af udenlandske arkitekter. Til sammenligning er der mange arbejdsløse arkitekter i Berlin,” siger Jesse, der over-

vejer at arbejde i København efter studiet – eller måske søge til London.

Europas Dubai

Selvom vi befinder os indendørs på Arkitektskolen, går Aleksander Tokarz med solbriller. Måske vil han bare skjule nogle trætte øjne, idet han natten før har været dj på et københavnsk indiskotek. Han er født i Polen, men familien rejste til USA, da han var otte år. I San Francisco har han i flere år studeret arkitektur med speciale i socialt boligbyggeri.

“Jeg ville til Europa, der er fødestedet for stor arkitektur og stil. Jeg lavede så research om alle arkitektskoler, og København virkede som stedet, hvor man skal være. En af de vigtigste grunde til, at jeg var så opsat på at komme her, er den store stigning i boligbyggeriet. I København kan jeg derfor studere både nyt og eksisterende byggeri i stor stil. Der er kraner alle steder. København er Europas Dubai,” siger Aleksander.

I København har han blandt andet studeret kvarterløft og byomdannelse på Islands Brygge.

“Jeg er fascineret af, at man i Danmark er rimelig gode til at lave bæredygtige og sociale løsninger, hvor man får blandet uprivilegerede folk med mere velstående,”

siger han og nævner, at det ikke er så almindeligt hjemme i USA. I øjeblikket er han i gang med et projekt på Arkitektskolen, hvor man ser på, om man kan bruge arkitekturen til at uddanne folk i muslimsk kultur. Et projekt, der er inspireret af Muhammed-sagen.

Aleksander nøjes ikke med at bruge sit krudt på arkitektstudierne. Ud over sin jævnlige nattetjans som dj, arbejder han på deltid for JDS Architects i København.

“Det er et af de hotteste unge firmaer i Europa lige nu. Og man gør de største fremskridt, når man kombinerer studier og arbejde,” siger Aleksander, der dog satser på en karriere i Staterne.

“Det er en stor fordel i USA at have været i Europa. Hvorimod det i Europa ikke er en fordel at komme fra USA.”

Men inden han vender hjem, har han noget, der skal lanceres. Hans internetfirma er nemlig ved at skabe en slags My Space for alverdens arkitekturstuderende.

“Det er toprioritet, at firmaet kan præsenteres her i København. For denne by er fantastisk for unge mennesker, der gerne vil højne deres uddannelse og perspektiv på arkitektur.” ■

Kvalificeret kritik. Makværker, skampletter eller slet og ret en øjebæ. Der bliver ikke langt fingre imellem, når nye bygninger modtager skudsmål i den offentlige debat. Men er kritikken altid berettiget? Med en lektor fra Kunstakademiets Arkitektskole har vi taget en rundtur til nogle af Danmarks udkældte bygninger.

Mere end blot facade

Af Thure Munkholm

BLÅ BOG:

Henrik Oxvig (f. 1957). Uddannet i litteraturvidenskab. Har i mange år undervist i arkitektur på faget Kunsthistorie på Københavns Universitet. Er leder af forskeruddannelsen på Kunstakademiets Arkitektskole.

Arkitekturen er den kunstform, der fylder mest i vores hverdag – og derfor også den, der oftest hænges ud i både pressen og daglig tale. Her får hurtige smagsdomme frit afløb, når alt fra afstemninger til læserbreve tages i brug for at få navngivne bygninger flyttet, forandret eller slet og ret fjernet. Men har offentligheden altid ret – eller har smag og behag taget overhånd?

Facade og dialog

“Den ofte meget hårde kritik er en naturlig følge af den enorme rolle, arkitekturen spiller i vores hverdag,” forklarer Henrik Oxvig, lektor på Kunstakademiets Arkitektskole. “Men kigger man på den offentlige debat, så er det langt fra altid tydeligt, *hvad* der egentlig diskuteres. Kritikken ledes ofte af folk, der ikke har sat sig ordentligt ind tin-

gene. Og når smag og behag bliver ledetråd for kritikken, så minimerer man samtidig værkerne.”

Hvad enten man vil kritisere eller se på de enkelte bygningers kvaliteter, må man først og fremmest lære at se dem som andet end ren og skær facade, forklarer han.

“For én ting er facaden, hvordan bygningen ser ud, men arkitektur er mere kompleks end det. Den handler også om rum, erkendelse og dialog,” forklarer Henrik Oxvig og understreger, at arkitektur først og fremmest bør ægge til nysgerrighed.

En himmel af lys

At nye bygninger sjældent når at vække nysgerrighed, før kritikerne er faret i blækhuset, er den danske arkitekturhistorie fyldt med eksempler på. Alt fra Marmorkirken i den

FOTO: MOTTILAU MICHAEL/POLFOTO.

Jørn Utzons kirke i Bagsværd med sin himmel af lys.

FOTO: ADRIAN-JOACHIM/POLFOTO.

Høje Gladsaxe lægger store linjer i landskabet og går i dialog med sine omgivelser.

gamle del af Købehavn til Operaen i den nye del har været mødt med kritik.

Det samme gælder Jørn Utzons kirke i Bagsværd, der med sin funktionalistiske byggestil ikke just er en bygning, der ved første øjekast lever op til det klassiske billede af den hvidkalkede danske landsbykirke. Og det var i mange år et kritikpunkt af kirken, at den med sin modernistiske inspiration handlede mere om form end om indhold.

“På den ene side er bygningen klart moderne. Den er gjort af den nyeste byggeteknik, dvs. af præfabrikerede elementer, og på den måde er den helt på højde med modernismen og funktionalismen. Men som den kritiske regionalisme har påpeget, så fejler modernismen først og fremmest, når den uden dialog med omgivelserne bygger ens, lige meget hvor den bygger. Og Bagsværd Kirke er en bygning, der i nogen grad giver slip på det lokale,” forklarer Henrik Oxvig.

Bygningen er nemlig lavet i stærk dialog med både den danske landsbykirke og den lokale kirketradition. Men også et andet træk i bygningen binder bånd til det lokale – og opbløder samtidig den strenge modernistiske form, der blev fremhævet af kirkens kritikere.

“En af de ting, der altid har slået mig ved Bagsværd Kirke, er den måde, lyset i kirkerummet bruges på. Her er arbejdet med lysindfaldet med til at opbygge rummets strenge geometri til fordel for, hvad man bedst kan forklare som en “himmel af lys”. På den måde betjener Utzon sig af sin samtidsserielle produktionsteknikker – samtidig med, at han bryder ud af dem ved at give rummet nogle rent billedmæssige kvaliteter i kraft af lyset.”

Modsvar til motorvejen

En anden række af bygninger, der i især småt år efter færdiggørelsen i 1968 er blevet

stærkt kritiseret for at være for ufølsomme og upåvirket af deres omgivelser, er de enorme geometriske boligblokke, der går under navnet “Høje Gladsaxe” – og som i dag på godt og ondt står som et ikon for vores forståelse af, hvad socialt boligbyggeri er.

“Den typiske kritik af bygningerne har gået på deres fremmedgørende karakter. Men allerede en arkitekt som Le Corbusier pegede på, at en bygning ikke kun er symmetrisk med sig selv, men også med sine omgivelser. Og kigger man overordnet på det område, boligblokkene er placeret i, der ligger ud til motorvejen, kan man se, at størrelsen er nødvendig. De store vægge tegner en streg i landskabet, og det er det, der er brug for, hvis man rent skalamæssigt vil i dialog med de størrelser, der ligger i at lave motorveje.

Man kan sige, at bygningerne går ind og samler et landskab. De er som en kontravægt, der formår at samle noget, der ikke ellers ville være samlet. Omgivelserne bliver en del af værket – og en del af bygningernes funktion bliver derfor helt naturligt at forsøge at skabe disse omgivelser. I forbindelse med Høje Gladsaxe kan man endda sige, at skalaen er absolut nødvendig for at kunne gå i dialog med et så stort område. Og på den måde er der klare paralleller til meget af det byggeri, vi eksempelvis ser i Ørestad i dag.”

Kampen om pladsen

En bygning, som rigtig mange danskere elsker at hade, er Sven Axelssons omstridte busterminal, der i 1996 blev opført på Rådhuspladsen i hjertet af København. I 2006 optrådte den sammen med både Fisketorvet og indkøbscenteret Fields på flere lister over de bygninger, som københavnere helst så jævnet med jorden. Men det gør den ikke nødvendigvis til dårlig arkitektur.

“Busterminalen har jo været enormt udsældt for at ødelægge Rådhuspladsen. Men det er en noget unfair kritik, for pladsen har jo været ødelagt, længe inden Terminalen over hovedet blev bygget,” forklarer Henrik Oxvig.

“Rent faktisk er den et af de eneste rumlige elementer i de omgivelser. I modsætning til rådhuset, der som en befæstning er lukket af mod pladsen med skydeskår og fanden og hans pumpestok, peger den i flere forskellige retninger. Den orienterer sig enormt meget mod sit omgivende rum og er på sin vis et ikke så dumt svar på en rumlig dialog med pladsen. Den både dramatiserer og giver modsvar til den megen trafik, der er der i forvejen.”

En bundprop i havnen

En anden bygning, der har skabt stor debat de senere år, er Henning Larsens nye Opera – “Brødristeren” eller “Kølergrillen”, som den kaldes i folkemunde. Men modsat Busterminalen, der forsøger at gå i dialog med det omgivende rum på Rådhuspladsen, fungerer Operaen snarere som en lukning, forklarer Henrik Oxvig og understreger samtidig, at en kvalificeret bedømmelse af arkitektur ikke kun har øje for bygningen – men også for de dialoger, den åbner. Med sin placering på forlængelsen af den historiske akse i byen – der går fra kirke til konge, fra Marmorkirken til Amalienborgpalæerne – kommer Henning Larsens bygning nærmest til at blokere rummet.

“Når man står ved Marmorkirken, virker den som en mur for enden af slotspladsen – som om der overhovedet ikke er noget vand. Med sin manglende fornemmelse for skala stopper den fuldstændig den rumlige dialog,” slutter Henrik Oxvig. ■

FOTO: LADEFØGED JOACHIM/POLFOTO.

Busterminalen på Rådhuspladsen i København giver modspil til trafikken omkring sig.

FOTO: ÅNDAHL TORBEN/POLFOTO.

Henning Larsens Opera på Holmen i København.

PLADS TIL MESTERSKABER

Kreative løsninger. Danmark vil gerne trække større idrætsbegivenheder til landet, men har vi overhovedet plads og råd? Ja, mener idrætsarkitekt René Kural, for det er de billige og fleksible idrætsfaciliteter, der er fremtiden.

Af Ulrikke Moustgaard

Forestil dig at stige op fra metroen på Kongens Nytorv i København og gå direkte ind i et stort stoftekt og se bordtenniskamp i mesterklasse

Sådan kunne et fremtidsscenario se ud, hvis Danmark får opfyldt sit ønske om fremover at blive værtsland for større, internationale idrætsbegivenheder. For selvom vi er lille land uden de store muligheder for at skabe idrætsbyggerier i millionklassen, kan vi sagtens være med, hvis bare vi tænker kreativt.

Det mener i hvert fald en af Danmarks førende eksperter i idrætsarkitektur, René Kural, som er leder af Center for Idræt og Arkitektur (CIA) på Arkitektskolen i København.

“En måde er at lave midlertidige konstruktioner, de koster ikke ret meget og kan demonteres på ganske kort tid. En anden måde er at bruge den eksisterende arkitektur,” siger René Kural.

På internationalt niveau

I april i år offentliggjorde regeringen en handlingsplan for, hvordan Danmark kan gøres attraktiv i kampen om værtskab for internationale idrætsbegivenheder. Heri lyder det bl.a., at hvis vi i Danmark vil have en chance, skal vi kunne tilbyde idrætsfaciliteter på internationalt niveau. Men i dag er det ikke nødvendigvis sådan, at større idrætsbegivenheder kræver plads til et stort live-publikum, siger Kural. For formidlingen af sportsbegivenheder har forandret sig, så mange mennesker ude i verden kan følge med uden selv at være til

stede. Det betyder fx, at antallet af tilstedeværende tilskuere til OL i Athen i 1896 og 2004 faktisk var det samme: 80.000.

“Vi er ikke ovre i, at man bliver nødt til at have kæmpestadioner med plads til 200.000 tilskuere. Med så mange tilskuere kan folk ikke se noget, og begivenheden er ikke længere nærværende.” Derfor gælder det om i stedet at sætte fantasien i gang. Fx ved at bruge midlertidige bygningskonstruktioner.

Midlertidige faciliteter

Et godt eksempel på, hvordan en sådan midlertidig løsning kan se ud, finder man flere steder i Japan, hvor man har lavet golfbure på toppen af bygninger i byen, fx tankstationer eller hoteller. En række andre gode eksempler får man, hvis man kigger på budene fra de byer, der gerne vil være værts for OL 2012. Her er den gennemgående, og relativt nye, trend, at idrætsfaciliteterne er midlertidige.

“Paris byder ind med stofkonstruktioner, hvor både teknologi og sikkerhed er i top, og alle krav til afvikling af sportsbegivenhederne og til tv-dækning er opfyldt. De kan stå der en 6-8 måneder og så pilles ned igen,” fortæller René Kural og fortsætter:

“Forestil dig en lignende facilitet på Kgs. Nytorv. Det ville være smukt. Og så kunne der ligge en pendant i den anden ende på Rådhuspladsen. Man kunne også, hvis man fik dispensation fra fredningsmyndighederne, etablere stofkonstruktioner i vores parker, fx Kongens Have.”

En anden løsning, René Kural peger på som oplagt mulighed for at kunne honorere idrættens krav til ordentlige, men billige

faciliteter til at afholde mesterskaber i, er at bruge de bygninger og byrum, der allerede findes. Det har man gjort i både Tyskland og Storbritannien, hvor hel- eller halvtomme kirker nu bruges til badminton eller bordtennis.

På Center for Idræt og Arkitektur har man ikke gjort sig konkrete tanker om, hvordan forskellige faciliteter i den danske hovedstad kunne bruges til et stort arrangement som fx VM, EM eller OL, men man arbejder meget med, hvordan idrætten – især hverdagsidrætten – generelt kan integreres i det eksisterende byrum. “Byen i sig selv inviterer til noget. Fx har vi kigget på Jorcks Passage, som lægger op til at kunne blive brugt som fægteplads”, siger René Kural.

De økologiske lege

Uden for Danmark er trenden klar. Udviklingen i idrætsarkitektur, når det gælder store sportsbegivenheder, går mod kreative og fleksible løsninger. Kravene fra den internationale olympiske komite, IOC, er et godt fingerpeg om, hvad vej vinden blæser i det hele taget:

“Man går mod” de økologiske lege”. Det handler om at lægge sine faciliteter ekstremt bynært, så man kan komme hurtigt dertil – gående, cyklende og med offentlige transportmidler. Og så handler det også om de materialer, man bruger: netop de midlertidige bygninger,” siger Kural.

Også de multifunktionelle faciliteter er i høj kurs. Fx har Hellmuth, Obata + Kassabaum, Inc. (HOK), et af verdens førende arkitektfirmaer inden for idrætsbyggeri i verdensklasse, givet sit bud på fremtidens arena, Arena

2020. Den er så multifunktionel, at HOK selv kalder den en “24 hour a day-arena.”

Kigger René Kural på en facilitet som Parken i København, får den modsat tommelfingeren ned som potentiel idrætsfacilitet i en kommende stor sportsbegivenhed.

“Parken er ikke integreret i København. Den ligger meget dårligt uden ordentlige offentlige transportmidler. Den er også i evig kamp med lokalbefolkningen. Og så er den ikke multifunktionel. Lige nu har Danmark faktisk den perfekte lokalitet til en større idrætsbegivenhed”, mener René Kural: “Ørestad”.

“Ørestad ligger perfekt. Tænk på alle de boliger, der nu skal bygges. Eller på infrastrukturen helt fra Jylland, Tyskland og over til Sverige, hvor man kan komme med både bil og tog. Lufthavnen ligger derude. I stedet for at det bare var de store virksomheder og boligerne, der skulle sælge Ørestad og sikre det økonomiske grundlag for metroen, ville det være skønt, hvis idrætten også var på plakaten.” ■

DANSK HANDLINGSPLAN

I april offentliggjorde kulturminister Brian Mikkelsen regeringens handlingsplan for at trække store idrætsbegivenheder til Danmark. Ifølge planen afsættes der 65 mio. kr. om året i fire år. Det er den største eliteidrætssatsning siden eliteidrætsloven fra 1984. Idræts-handlingsplanens fire fokusområder er:

- Grundlaget for at tiltrække store idrætsbegivenheder skal være på plads
- Idrætsfaciliteter på internationalt niveau skal være til stede
- Idrætsledernes internationale kompetencer skal være i top
- De danske idrætsudøvere skal være på internationalt niveau.

KILDE: KULTURMINISTERIET.

1. Flere steder i Europa bruges kirker til idrætsbegivenheder. Her spilles der badminton i en kirke i England.

FOTO: RENE KURAL.

2. I Japan bruges toppen af høje bygninger i byerne til at dyrke sport. Her er det en såkaldt futsal-bane på et varehus i Tokyo.

FOTO: RENE KURAL.

3. Der kan spares plads ved at bygge faciliteter, der kan stables, og som har mange funktioner. Her en svømmepavil-

lion med kiosk, toiletter, omklædning, førstehjælpspost og brusere fra Noorddijk, Holland.

FOTO: RENE KURAL.

4. I St. Paul's Church i Bow bliver der dyrket fitness i en træbeklædt stålkonstruktion, der er skudt ind i kirkerummet.

FOTO: RENE KURAL.

5. I den kommende bog "Afsæt" leger Center for Idræt og Arkitektur med tanken om at bruge eksisterende byrum i København til sport. Her er Jorcks

Passage i København midlertidigt lavet om til fægtepist.

COPYRIGHT: BETTINA LAMM, CENTER FOR IDRÆT OG ARKITEKTUR, KUNSTAKADEMIETS ARKITEKTSKOLE.

6. Da VM i svømning blev afholdt i Melbourne, Australien, i foråret, foregik konkurrencen i et midlertidigt svømmebassin, der var stillet op på tennisanlægget Rod Laver Arena, hvor Australian Open i tennis var blevet afholdt et par uger forinden.

FOTO: SCANPIX.

DANMARK I VERDENSKLASSE

I de kommende år er der planlagt flere store idrætsbegivenheder i Danmark, fx:

- VM i brydning, sportsdans og taekwondo
- EM i badminton og trampolin
- World Cup i banecykling.

KILDE: IDRÆTSFONDEN DANMARK.

ET HUS TIL DET HELE

Heste, atleter eller taekwondo-stjerner. Der vil være plads til både mesterskaber og næsten alle slags idrætsudøvere, hvis Ballerup Super Arena får held med at føre sin plan om at gøre sine nuværende rammer endnu mere multifunktionelle.

Ifølge planen skal arenaen i fremtiden have plads til 6300 siddende gæster plus et par tusinde stående. Og så skal det være muligt hurtigt at kunne skifte opstillinger, så fx når gongongen har lydt efter sidste omgang i en boksekamp, kan man hurtigt stille om og åbne dørene for et ridestævne eller et indendørs cykelløb.

"I al beskedenhed mener vi, at arenaen vil kunne rumme en stor del af de større idrætsbegivenheder,

Danmark gerne vil tiltrække", siger Peter Bøgelund, fritidschef i Ballerup Kommune.

Ved hjælp af såvel mobiltribuner som en udvidelse af den permanente kapacitet vil der også kunne afholdes koncerter med plads til et publikum på næsten 10.000 personer. Og når det store publikum har forladt bygningen, er der plads til de små.

"Arenaen vil ikke blive en 'hvid elefant'. Den bliver brugt alle hverdage til cykling, indendørs fodbold for børn, håndbold, basketball, atletik samt til udstillinger, messer osv., så den har mange funktioner også i hverdagen," siger Peter Bøgelund. Projektet vil koste 30 mio. kr. og kan stå klar i 2009.

FOTO: BALLERUP SUPER ARENA/ESPEN AMTRUP.

I april i 2006 lagde Ballerup Super Arena hus til Kofukon Cup.

Til og fra. Hvert år modtager en række skabende kunstnere Statens Kunstfonds treårige arbejdsstipendium på 280.000 kr. årligt til fortsat kunstnerisk arbejde. Kulturkontakten vil fremover bede to af modtagerne om at udarbejde et postkortværk, som vi bringer på denne plads. Send postkortet, og vær med til at udbrede kunsten.

Af Mette Storum Krogh, redaktionen

Kristian Ditlev Jensen

Hvad betyder det at have fået det treårige arbejdsstipendium?

“Det betyder: Velkommen i klubben! Det er nemlig først og fremmest en meget stor ære at modtage det. Jeg havde nok forestillet mig, at hvis jeg overhovedet fik det en skønne dag, så ville jeg måske være i 40’erne eller endda i 50’erne. Det

er virkelig fint selskab at komme med i. Og det booster jo selvværdet – og det er igen med til at give en større ro og sikkerhed, når man arbejder.”

Hvad skal pengene bruges til?

“Ordentlige forfattere skriver bøger – uanset om de har penge eller ej. Oftest har de ikke mange penge, og det er hårdt enten at leve af gæld, af bijob eller af ingenting. Derfor skal pengene egentlig bare bruges til ... liv! De skal bruges til hverdag. Til rugbrød, til sengetøj, til råcreme og til toiletsvuppe. Men det fede er jo, at man nu kan investere lidt. Jeg har fået køkkengrej og møbler og ny cykel. Og jeg kan måske endda slippe af med lidt af min koloenorme studiegæld. Men det vigtigste er, at man ligefrem har råd til, at man kan tage en pause fra erhvervsarbejdet, der normalt optager så meget tid.”

Hvordan arbejder du?

“Jeg arbejder på to måder og i to forskellige etaper. Dels er jeg

vildt systematisk – jeg har studeret lingvistik og litteraturvidenskab på universitetet – dels er jeg sansende og intuitiv. Så i første omgang skal jeg have struktur, orden, en ramme, et chassis, et endeligt mål. Men når først det hele er dimensioneret, så tænder jeg for poesien, lidenskab, sansningen, begæret, det rene instinkt. På den måde er jeg sikker på, at skelettet hænger sammen, at der er kød på, og at legemets overflade er plastisk, sanselig og glat som hudkold silke.”

Hvordan kommer dine værker til verden?

“Jeg tænker og udtænker og indtænker og fintænker i hundrede år og en madpakke. Og så skriver jeg med lynets hast en bog. Dernæst retter jeg fejl, og så er den færdig. Min første bog – selvbioграфияen Det bliver sagt – skrev jeg på en måned. Men den havde jeg også tænkt over i tyve år.”

Hvad arbejder du på nu?

“Lige nu er jeg ved at udstikke

rammerne for en romanserie med samme gennemgående hovedperson. Og så har jeg en seks-syv andre projekter...”

BLÅ BOG

Kristian Ditlev Jensen (f. 1971)

Har studeret litteraturvidenskab på Københavns Universitet og gået på Forfatterskolen. Har siden 1994 arbejdet som freelancejournalist og litteraturkritiker på diverse dagblade og magasiner. Debuterede i 2001 med selvbioграфияen Det bliver sagt. Debuterede som skønlitterær forfatter med romanen Livret (2004). Har rejst på alle kontinenter og skrevet rejseskildringer, hvoraf flere er samlet i de to bind Røde kager og grøn te (2002) og Ord i Orientekspresen (2007). Har derudover skrevet teater, essays og litteraturkritik. Flere af bøgerne er oversat. Modtog Weekendavisens Litteraturpris 2002 og BG Banks Debutantpris i Bogforum 2005. Herudover en række rejseessays og arbejdslegater. Senest Statens Kunstfonds treårige arbejdsstipendium.

FOTO: MIKLÓS SZABÓ

Marianne Grønnow

Hvad betyder det at have fået det treårige arbejdsstipendium?

“Det betyder helt utroligt meget! Det er en fuldstændig anderledes tilværelse, man pludselig har. Der er mange helt elementære bekymringer, man kan lægge bag sig for en tid, som for eksempel hvor huslejen skal komme fra. Eller hvordan man skaffer penge til materialer etc. Jeg ved, at det kan lyde patetisk, men virkeligheden for de fleste kunstnere er ikke den, man hører om i medierne: At alle sælger alt

det, de producerer. Realiteten er, at langt de fleste har meget svært ved at klare sig. Personligt har jeg aldrig arbejdet inden for et kommercielt lukrativt felt. Så arbejdsstipendiet er en stor og uventet gave.”

Hvordan arbejder du?

“Det er ikke helt let at svare på. Jeg synes, at jeg arbejder altid. Der er hele tiden ideer, der dukker op og skal noteres ned. Jeg tager ud i mit atelier på hver dag. Der bruger jeg rigtigt meget tid på at tænke, eksperimentere og afprøve en masse ideer, før jeg slår ned på den helt rigtige. Når jeg er hjemme, arbejder jeg fx med foto eller video på min computer.”

Hvordan kommer dine værker til verden?

“De kommer til verden efter en lang kontemplerende og eksperimenterende proces. Lige pludselig er der hul igennem til noget, der føles vigtigere end andet. Og det bliver så på et tidspunkt til et færdigt værk.”

Hvad arbejder du på nu?

“Jeg arbejder sammen med nogle kompetente mennesker på en bog om mit kunstneriske arbejde fra

begyndelsen af 90’erne og frem til i dag. Og så skal jeg skal “indre” Salen i Kunstforeningen Gl. Strand her til oktober. Siden er jeg inviteret til at deltage i en større landskabsudstilling, der skal turnere i Norden.”

BLÅ BOG

Marianne Grønnow (f. 1962)

Uddannet fra Det Kongelige Danske Kunstakademis Billedkunstskole 1986-93. Soloudstillinger: The Flower Show, Akus gallery, Willimantic, USA (2005), Deep Forrest. Ecstatic Ponderings, Galleri Specta, DK (2004), Instant Seascapes, Galleri Thomas Wallner, Malmø, S, Life in the Valley was – why not say it? – beautiful, Galleri Specta, (2001). Udvalgte gruppeudstillinger: Elongated Landscapes, Projektraum Viktor Bucher, Wien, A (2007), Maleri uden Grænser, Esbjerg Kunstmuseum og RF – Det Reale og Det Fantastiske, Den Frie (2006), Grønningen, Charlottenborg, (2003) samt udstillinger i Finland og Italien. Modtager af Statens Kunstfonds treårige arbejdsstipendium i 2006, Statens Kunstfond, arbejdslegat i 2005, The John D. and Susan P. Diekman Endowed

Fellowship i 2004 samt rejselægeat fra Statens Kunstfond i 2003.

Seneste udlandsophold: Det Danske Institut i Damaskus i 2005, ISCP – New York i 2003-04 samt Djerassi Foundation, San Francisco i 2003. Repræsenteret på Statens Museum for Kunst, Malmø Kunstmuseum, Statens Konstråd (S) og Ny Carlsberg Fondet.

“Nej! Jeg vil selv!!” Skrider den lille lyshårede dreng højt.

“Nej! *Jeg* vil selv!!” Skrider den anden lille lyshårede dreng højt.

De to slås som dyr om, hvem der skal åbne døren ind til saunaen, der er hed som ild i helvede. De når ikke engang op til det lille vindue i trædøren.

Den ene dreng får til sidst døren op og sammen tumler de to tvillinger ind midt på flisegulvet. Da de kigger op, får de øje på manden, der sidder på det store, sorte badehåndklæde og læser i en bog. På stedet stivner alle deres bevægelser. De stirrer bare på hans ansigt. Så bakker de langsomt ud igen. Den ene af drengene begynder at græde, da de er kommet ud. Den anden tager fat i hans arm. Og så løber de. Alt hvad de kan. De når ikke engang at høre ham råbe.

“Jeg gør altså ikke noget!”

Wolf Thorn sætter sig igen. Slår op i bogen, men koncentrationen er væk. Han vænner sig aldrig til det. Selv ser han kun arret, når han vasker sig foran spejlet. Eller når han barberer de områder, hvor der stadig er skæg. Men mest ser han det som afskyen i andre menneskers blikke. Frygten. Hadet.

(*Opstigende Skorpion*, roman, work-in-progress, 2007).

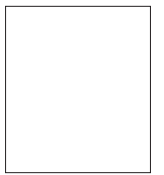

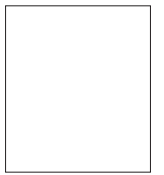
Kristian Ditlev Jensen, modtager af Statens Kunstfonds treårige arbejdsstipendium 2006.
Opstigende Skorpion, roman, work-in-progress, 2007.

Marianne Grønnow, modtager af Statens Kunstfonds treårige arbejdsstipendium 2006.
When it falls, Akryl på papir, 2007. FOTO: ANDERS SUNE BERG

Kristian Ditlev Jensen, modtager af Statens Kunstfonds treårige arbejdsstipendium 2006.
Opstigende Skorpion, roman, work-in-progress, 2007.

Marianne Grønnow, modtager af Statens Kunstfonds treårige arbejdsstipendium 2006.
When it falls, Akryl på papir, 2007. FOTO: ANDERS SUNE BERG

“Nej! Jeg vil selv!!” Skriger den lille lyshårede dreng højt.

“Nej! *Jeg* vil selv!!” Skriger den anden lille lyshårede dreng højt.

De to slås som dyr om, hvem der skal åbne døren ind til saunaen, der er hed som ild i helvede. De når ikke engang op til det lille vindue i trædøren.

Den ene dreng får til sidst døren op og sammen tumler de to tvillinger ind midt på flisegulvet. Da de kigger op, får de øje på manden, der sidder på det store, sorte badehåndklæde og læser i en bog. På stedet stivner alle deres bevægelser. De stirrer bare på hans ansigt. Så bakker de langsomt ud igen. Den ene af drengene begynder at græde, da de er kommet ud. Den anden tager fat i hans arm. Og så løber de. Alt hvad de kan. De når ikke engang at høre ham råbe.

“Jeg gør altså ikke noget!”

Wolf Thorn sætter sig igen. Slår op i bogen, men koncentrationen er væk. Han vænner sig aldrig til det. Selv ser han kun arret, når han vasker sig foran spejlet. Eller når han barberer de områder, hvor der stadig er skæg. Men mest ser han det som afskyen i andre menneskers blikke. Frygten. Hadet.

(Opstigende Skorpion, roman, work-in-progress, 2007).

FOTO: CLAUDS BJØRN LARSEN/SCANPIX

Også i fremtiden skal Danmark spille en væsentlig rolle på den globale arkitekturscene. Derfor har regeringen fremlagt udspillet "Arkitekturnation Danmark", der rummer den mest omfattende arkitekturpolitik, Danmark nogensinde har set.

ARKITEKTURNATION DANMARK

Af Brian Mikkelsen, kulturminister

Vi kommer ikke uden om arkitekturen! Vi lever i arkitektur, vi oplever med arkitektur, vi hædres for arkitektur, og vi tjener på arkitektur. Arkitektur handler både om det nære og de helt store linjer, om parcelhuse og globale markedsandele. I arkitekturen mødes kultur og erhverv som hinandens forudsætninger. Arkitekturen er båret af kreativitet, kunstnerisk kvalitet og innovationskraft, men samtidig er det erhvervet, der afgør, hvad der bliver bygget.

Derfor er det en stor glæde for mig som kulturminister, at bladre i denne udgave af Kulturkontakten og konstatere, at danske arkitekter i disse år sætter deres tydelige præg på den globale arkitekturscene. Når et helt nyt finansdistrikt på 1,6 mio. kvadratmeter skal planlægges i Riyadh, når Hongkong skal bruge verdens største skræstagsbro, eller når der skal bygges hospitaler i Kina, ja, så er det danske arkitekter, der står bag. Vi har en lang og stolt tradition for at udklække arkitekter i international topklasse, og arkitektur er uden tvivl en af Danmarks markante kulturbærende brancher. Vores internationalt anerkendte tradition er et aktiv, og branchen er et af de kreative erhverv, som Danmark i stigende grad skal leve af i fremtiden.

I november blev fire unge danske tegnestuer hædret ved den internationale arkitekturbiennale i Venedig med arkitektens svar på filmens Oscar, "Den gyldne løve". Det er et blandt mange eksempler på, at Danmark er ved at markere sig som en af verdens førende arkitektturnationer. Nu følger regeringen op med en politik på området. Vi har netop offentliggjort "Arkitekturnation Dan-

mark - rammer for liv rammer for vækst", en samlet arkitekturpolitik, der bygger på to klare visioner:

- Høj arkitektonisk kvalitet skal skabe gode rammer om vores liv
- God dansk arkitektur skal skabe vækst og velstand.

Visionerne er ambitiøse, men underbygges at den vægt, vi sætter bag initiativet. Man kan også sige det på en anden måde: Danmark har aldrig før haft en så bredtfaavnende arkitekturpolitik. En politik der er udarbejdet i et samarbejde mellem Kulturministeriet, Økonomi- og Erhvervsministeriet, Socialministeriet, Udenrigsministeriet, Miljøministeriet, Transport- og Energiministeriet samt Universitets- og Bygningsstyrelsen, Forsvarets Bygnings- og Etablisementstjeneste og Slots- og Ejendomsstyrelsen

Får at få luft under arkitekturpolitikens visioner, lancerer vi ti konkrete indsatsområder:

1. Det offentlige byggeri skal have større arkitektonisk kvalitet
2. Privat efterspørgsel efter arkitektonisk kvalitet skal fremmes
3. Arkitektonisk kvalitet og effektivt byggeri skal gå hånd i hånd
4. Innovativ arkitektur skal skabe sundt tilgængeligt og bæredygtigt byggeri
5. Det støttede byggeri skal have større arkitektonisk kvalitet
6. Arkitektonisk kvalitet i planlægningen skal have høj prioritet
7. Den arkitektoniske kulturarv skal vedligeholdes og udvikles

8. Eksporten af dansk arkitektur skal have bedre betingelser
9. Dansk arkitektur skal have et stærkt vækstlag
10. Den danske arkitektuddannelse skal være blandt verdens bedste.

Der er i vores udspil i alt 62 initiativer, et helt katalog, der tilsammen danner de politiske rammer for fremtidens danske arkitekturpolitik.

"Vis mig, hvordan du bygger, og jeg skal sige dig, hvem du er" siger et gammelt mundheld, som stadig gælder. Måden, vi bygger på herhjemme, afspejler på mange måder, hvem vi er. De bygninger, vi rejser i dag, bliver i høj grad fremtidens kulturarv. Samtidig skal vi bruge dansk arkitektur til aktivt udadventt at vise verden, hvem vi er, og hvad vi har at byde på. Peter Theibel fra Danske Arkitektvirksomheder siger et sted her i magasinet:

"Når man eksporterer arkitektur, er det jo en helt anden sag, end hvis man for eksempel eksporterer bacon. Baconen er hurtigt væk igen - men arkitekturen bliver stående og kan i mange år være en god reference for Danmark og danske produkter." Det er måske at sætte det lidt hårdt op, for vi har både brug for at eksportere bacon og byggesten. Men med "Arkitekturnation Danmark - rammer for liv, rammer for vækst", har regeringen sat arkitekturen på den politiske dagsorden. Et politisk udspil, der forhåbentlig fører til en bred og levende debat om, hvordan arkitektonisk kvalitet fastholdes som kulturbærer - med både lokale, nationale og globale perspektiver for vækst og velfærd i Danmark. ■

Invasion. For fem år siden var Danmark noget i retning af et arkitektonisk *ground zero*, når det gjaldt ny international arkitektur. I dag er vi en af de mest populære legepladser for verdens arkitekturelite. Hvad er der lige sket?

GIGANTERNES TUMLEPLADS

Af Jeppe Villadsen

Siden slutningen af 1700-tallet er der ikke blevet opført meget mere end et par håndfulde byggerier af udenlandske arkitekter på dansk grund: et par kirker, et sygehus, et museum, en ambassade, en højskole, lidt kontorbyggeri og boliger.

Men de sidste fire-fem år har et helt dusin af verdens absolutte stjernearkitekter lagt vejen forbi Danmark og budt på det ene markante bygningsværk efter det andet. På rekordtid er Danmark – med København som brændepunkt – gået fra at være en arkitektonisk udørk til et nyt centrum for arkitektens superstjerner, og en opstilling af den seneste tids udenlandske byggeprojekter er nærmest en *who's who* blandt de internationale stjernearkitekter: Rem Koolhaas, Daniel Libeskind, Steven Holl, Jean Nouvel, Zaha Hadid m.fl.

Senest er Norman Fosters bud på et nyt Tivoli-højhus blevet præsenteret, og den amerikanske superarkitekt Frank Gehry har tegnet et nyt kræftcenter i Århus.

“Der er kommet en international stjerne-liga af arkitekter, som bygger rundt over hele verden, og som trækker en enorm interesse med sig, hver gang de laver noget, alene på navnet. Og det er helt sikkert, at bygherrerne er bevidste om den værdi, der er i det,” siger arkitekturanmelder på Dagbladet Politiken Karsten R.S. Ifversen.

Men det er en bevægelse, der går to veje, fremhæver Karsten Ifversen. Danske tegnestuer tager også til udlandet i langt højere grad end for få år siden. Sådan er det *worldwide*: Arkitekturen bliver mindre og mindre lokalbundet.

“Det er en del af globaliseringen. Der er simpelthen større kontakflader udadtil. Selv når de private bygherrer, som Tivoli eksempelvis, vil lave et superbyggeri, så går de ikke til den bedste danske tegnestue, men tager verdens bedste. På den måde er ambitionerne gået op i niveau,” siger han.

Utzon og de andre fremmede

Selv om visse projekter har mødt modstand, som højhusene på Krøyers Plads og Tivolihotellet, får de nye prestigebyggerier generelt en varm modtagelse.

Så hvordan, må man spørge, er det lykkedes at holde de udenlandske arkitekter ude af landet i al den tid?

“Det kan også være vanskeligt at give et bud på bortset fra pengemangel. Men hvordan det er lykkedes at holde Jørn Utzon ude er også imponerende!” lyder det lettere sarkastisk fra Karsten R.S. Ifversen.

Han peger desuden på, at EU har spillet en vigtig rolle for det udenlandske arkitekturboom ved at indføre bestemmelser om, at alt større offentligt byggeri skal i åbent udbud.

Et spark i røven

Markante bygningsværker har ofte fået en hård modtagelse. Operaen er bare ét eksempel. Andre kan være Arne Jacobsens SAS Royal Hotel, Stærekassen eller Hack Kampmanns politigård, der alle blev mødt med protester og folkeoptog og krav om nedrivning, men i dag er beundrede bygningsværker i byen.

En lignende hård medfart er overgået en stribe markante udenlandske projekter: den hollandske arkitekt Erick van Egeraats forslag til en ny bebyggelse på Krøyers Plads i København, den norske arkitekt Sverre Fehn's dristige bud på en udbygning af Det Kongelige Teater og et ambitiøst tysk forslag til et nyt Rigsarkiv i Ørestad.

Derfor har den senere tids bølge af international arkitektur også givet et tiltrængt los til de danske arkitekter, mener Karsten R.S. Ifversen. “Danmark trængte jo simpelthen til et spark i røven efter 1990'erne, hvor man – til trods for at vi har nogle utrolig dygtige arkitekter i Danmark – tænkte meget ens, specielt de store. Altså, den senmoderne danske kasse, den er set rigeligt efterhånden. Vi har

sådan en kasseæstetik, som arkitekterne har haft svært ved at slippe, og den gør ofte noget meget trist ved byrummet.”

“Hele den danske tradition, som er sådan en slags udartet funktionalisme, havde vældig godt af, at der pludselig kom en Zaha Hadid op til Ordrupgaard og en Norman Foster til Zoologisk Have og viste, at der findes andre former for formgivning. Jeg tror også, det har gjort, at de danske arkitekter føler en helt anden forståelse for, at de skal strenges sig an, og også at de kan stille krav til bygherren.”

Ud af kassen

I mange år har stoltheden for de danske byer været deres gamle huse og pragtbygninger, mens nybyggerier mere eller mindre er blevet betragtet som en trussel for det elskede bybillede. Den holdning er ændret i dag, hvor det virker, som om folk igen er begyndt at betragte nye bygninger som et muligt spændende bidrag til den eksisterende by.

“Det er jo det, Tietgenkollegiet (nyt cirkelformet kollegium i Ørestad, *red.*) har vist: Hvordan en bygning kan skabe rum og skabe by. Det er helt exceptionelt og nagler Ørestad Nord til stedet og siger: ‘Her er det – det her det er en by’. Det er sådan noget, god arkitektur kan. Det medvirker til at skabe en by.”

Når vi i dag ser en opblomstring af ambitiøse og eksperimenterende byggeprojekter, skyldes det ikke kun indflydelsen fra de udenlandske arkitekter. Det har ifølge Karsten R.S. Ifversen lige så meget at gøre med, at de danske arkitekter kommer ud, og at der bliver bygget meget mere end for 10 og 20 år siden, herunder en del mere eksperimenterende arkitektur.

“Det er en meget, meget friere arkitektur, vi ser i dag, end for bare ti år siden. Det handler også om teknik. Det er blevet muligt for forholdsvis billige penge og ved brug af computerteknologi at lave en mindre rigid arkitektur. De organiske former bliver nemmere og billigere at udføre. Vi begynder at kunne slippe fri af kassen.”

Hvor bliver der bygget?

- DR'S KONCERTHUS OG BILLIGE BOLIGER
- ØRESTAD
- DANSK JØDISK MUSEUM
- T-HUSENE I ØRESTAD
- ELEFANTHUS
- TIVOLI-HOTEL

- TIETGENS ÆRGRELSE
- METROPOLIS
- REALDANIA-BYGGERI PÅ BRYGHUSGRUNDEN
- SMARAGDEN
- KRØYERS PLADS

- GEMINI RESIDENSE
- AMERIKA PLADS
- BRYGGEN SYD
- KANALBYERNE

Læs om de enkelte projekter på de følgende sider →

Jylland

LAVENERGIHUSE I LYSTRUP
 – Thomas Herzog (Tyskland)

Efter en international arkitektkonkurrence om gennemførelsen af et utraditionelt byggeri af 130 almene boliger i Århusforstaden blev Herzog + Partner udpeget til at tegne 50 af boligerne. Arkitektkonkurrencen havde som mål at vise, at det er muligt i dansk boligbyggeri at forene vidtstrakte miljøhensyn og bæredygtighed med høj arkitektonisk kvalitet.

NORDJYLLANDS KUNSTMUSEUM
 – Alvar Aalto (Finland)

Et af de få udenlandsktegnede byggerier, der så dagens lys i Danmark i det 20. århundrede. Museet, der ligger i Aalborg, stod færdigt i 1972. Alvar Aalto repræsenterede modernismen, men lod samtidig naturen være inspiration for en mere human og lyrisk arkitektur.

MUSIKKENS HUS I AALBORG
 – COOP Himmelb(l)au (Østrig)

En spændende og nyskabende bygning på Aalborg havn, der efter planen står færdigt i 2011. Bliver p.t. designet færdigt. Husets faste beboere bliver Nordjysk Musikkonservatorium og Aalborg Symfoniorkester. Det er håbet, at huset bliver "en dynamo for vækst og udvikling i hele regionen og markerer Nordjylland som et kulturelt flagskib."

KRÆFTCENTER I ÅRHUS
 – Frank Gehry (US)

Det bliver stjernearkitekten Frank Gehry første opgave i Skandinavien. Tidligere har han bl.a. tegnet det verdensberømte Guggenheimmuseum i Bilbao. Ombygningen af den 100 år gamle rødstensbygning i Århus indebærer bl.a., at taget bliver én stor glasflade. Bygningen forventes at stå færdig i slutningen af næste år, først skal der dog gives endelig tilladelse til, at det gamle hus kan overtages af Kræftens Bekæmpelse.

Københavnsområdet:

DR'S KONCERTHUS OG BILLIGE BOLIGER
 – Jean Nouvel (Frankrig)

Berømt og på det seneste berygtet for byggeriet af DR's Koncerthus, der er endt i eksorbitante budgetoverskridelser. Jean Nouvel er en af verdens absolutte toparkitekter med sin storladne og voldsomt eksperimenterende stil. Han er især kendt for sin dristige brug af ny højteknologi. Når mørket falder på, vil koncerthusets ydervægge fungere som enorme skærme, der viser levende billeder. Jean Nouvel er desuden udvalgt til at være en af de arkitekter, der skal tegne Billige Boliger i Københavns Kommune.

ØRESTAD OG DANSK JØDISK MUSEUM
 – Daniel Libeskind (US)

Daniel Libeskind er måske mest berømt for

Det Jødiske Museum i Berlin og sit forslag til en nybygning på Ground Zero i New York. Han tilhører de meget filosofisk anlagte arkitekter og tegner bygningsværker, der hviler på et solidt filosofisk fundament og samtidig har masser af symbolske overbygninger. Libeskind har herhjemme forestået indretningen af Dansk Jødisk Museum i Slotsholmens gamle Galejhus fra 1600-tallet. For tiden er Libeskind i gang med lave en helhedsplan for et 192.000 m² stort område i hjertet af Ørestad City. Helhedsplanen, der dækker området syd og vest for Fields, omfatter åbne pladser, grønne områder, veje og parkering gemt ned under jorden, samt Danmarks største hotel, med 700 værelser.

T-HUSENE I ØRESTAD OG KUNSTENS HUS I HERNING
 – Steven Hall (US)

New Yorker-arkitekten Steven Hall er en af tidens mest efterspurgte med projekter fra Belgien til Beijing. Med T-husene, der er formet som fem store skulpturelle T'er, er det første gang i mange år, at en udenlandsk arkitekt tegner boliger til danskerne. Husenes særlig form har Steven Hall forklaret med, at den sørger for at maksimere lys og udsigt for flest mulige af beboerne.

Kunstens Hus i Herning kommer bl.a. til at indeholde Herning Kunstmuseum og vil omfatte permanente og skiftende udstillingsgallerier, auditorium, musikvelokaler, restaurant og et mediebibliotek. Det forventes at stå færdigt næste sommer.

ELEFANTHUS OG TIVOLIHOTEL
 – Norman Foster (UK)

Det nye elefantus til København Zoo forventes færdigt næste år. Foster, der er kendt for at integrere indendørs haver og udnytte solenergi og genbrug, har givet elefantuset to enorme glaskupler, som giver elefanter-

nes indendørsområder fuldt dagslys. Sidste år blev det annonceret, at Foster er udset til at bygge et hotelhøjhus i Tivoli på den plads, hvor H.C. Andersenslottet ligger i dag. Projektet har mødt modstand, men bliver, hvis det gennemføres, det første egentlige højhus i Københavns centrum i over 30 år. Norman Foster er en af verdens mest indflydelsesrige arkitekter. I 1999 fik han Pritzkerprisen, der er arkitekturens svar på Nobelprisen.

METROPOLIS
– Future Systems (UK)

Den engelske tegnestue Future Systems har tegnet den spektakulære Månebase Alpha-lignende bygning Metropolis, der rummer luksusejligheder og er ved at blive opført på en kunstig halvø midt i havneløbet ved Sydhavnen. Byggeriet er blevet til i samarbejde med Kasper Danielsen Arkitekter.

ments' og restaurant. Byggeriet forventes at gå i gang om et år.

GEMINI RESIDENSE
– MVRDV (Holland)

Hollandske MVRDV har tegnet eksperimentende byggerier over det meste af verden. I Danmark er det foreløbig blevet til Sojakagefabrikkens gamle frøsilo i Havnestad, der er blevet omdannet til den eksklusive Gemini Residense i samarbejde med danske JJW Arkitekter.

TIETGENS ÆRGRELSE OG STORSTRØMS KUNSTMUSEUM

– Tony Fretton (UK)

Lige siden Frederiksstaden blev anlagt, har den ubebyggede hjørnegrund ved Marmorkirken været et uafsluttet kapitel og er da også blevet kendt som "Tietgens Ærgrelse". Nu har den engelske tegnestue Tony Fretton Architects tegnet et elegant byggeri til bolig og erhverv. Byggeriet forventes afsluttet i løbet af i år.

Tony Fretton har desuden vundet konkurrence om et nyt kunstmuseum i Storstrøms Amt ved herregården Fuglsang på Lolland. Projektet blev valgt, blandt andet fordi det respekterer og styrker det gamle herregårdsanlæg. Bygningen skal efter planen indvies senere i år.

REALDANIAS BRYGHUSPROJEKT
– Rem Koolhaas (Holland)

Den internationalt anerkendte hollandske arkitekt Rem Koolhaas og hans tegnestue OMA er udvalgt til at tegne Realdanias Bryghusprojekt, der bliver nabo til Langebro. Huset kommer til at rumme en mangfoldighed af funktioner – udstillinger, hjemsted for Dansk Arkitektur Center, café/restaurant, boliger, kontorer samt et underjordisk p-anlæg.

AMERIKA PLADS OG BRYGGEN SYD

– Adriaan Geuze (Holland)

Adriaan Geuze og hans tegnestue West 8 har stået for planlægningen af Søndre Frihavn og Amerika Plads bl.a. med det karakteristiske kobberbeklædte hus, som han fik idéen til. West 8 har desuden udarbejdet masterplanen for Bryggen Syd i samarbejde med danske Plot.

ORDRUPGAARD
– Zaha Hadid (UK)

Den kosmopolitiske irakiskfødte Zaha Hadid lagde for fem år siden vejen forbi Danmark med sit bud på en tilbygning til Kunstmuseet Ordrupgaard. Bygningen ligger som en vågehal, der er skyllet op i Ordrupgaards have, og er tegnet med udgangspunkt i Hadids personlige tolkning af det omgivende landskab. I 2004 modtog hun som den første kvinde den fornemme internationale arkitekturpris, Pritzkerprisen.

SMARAGDEN OG KRØYERS PLADS
– Erick van Egeraat (Holland)

Erick van Egeraat har gjort sig bemærket med opfindsom og elegant bygningskunst over hele Europa, men herhjemme er han mest kendt for at stå bag de meget omtalte glashøjuse på Krøyers Plads på Christianshavn. Boligtårnene er efter flere genoplivningsforsøg definitivt lagt i skuffen efter beboerprotester. Til gengæld er der fuld gang i et andet Egeraatprojekt langs havneløbet: Smaragden, der skal lyse på den tidligere politigrund ved Kalvebod Brygge. Efter planen skal den store erhvervsjendom bl.a. indeholde kontorer, 'serviced apart-

KANALBYERNE
– Sjoerd Soeters (Holland)

En anden hollænder har udarbejdet helhedsplanen for hele Teglværkshavnen i Sydhavn, nemlig den anerkendte arkitekt og byplanlægger Sjoerd Soeters. Projektet indbefatter de hollandskinspirerede såkaldte Kanalbyer på Sluseholmen og Tegholmen. ■

Ferieplaner. Sommerens komme varsler vanen tro mange kulturelle oplevelser. Seks af Folketingets partiers kulturordførere fortæller her om, hvilke af slagsen de skal bruge deres sommerferie på. Af Mette Størum Krogh, redaktionen

KULTUR I SOMMERLANDET

**JAKOB AXEL NIELSEN,
Det Konservative Folkeparti:**

“Nordjylland er et dejligt sted med store vidder, flot lys og dejlige mennesker. Derfor vil jeg naturligvis bruge noget af min ferie på oplevelser her. Først vil jeg gerne se Vikingespillene på Lindholm Høje. Årets opsætning hedder *Blodets bånd* og handler om Lokes søn, Lotaf, og om kampen mellem det gode og det onde. Det er lokalt, og mange frivillige gør et godt stykke arbejde. Og så er det i cykelafstand fra mit hjem. En anden mulighed kunne være at tage til Hjørring for at se Rakkeby Friluftsteater opføre *Folk og Røvere i Kardemommeby*. Den historie har jo alt det, som en familieforestilling skal have, nemlig god musik, masser af sange, sjove replikker, spænding, drama, kærlighed og sidst men ikke mindst en happy end for alle. Bliver vejret ikke til friluftsforestillinger, tror jeg, at jeg vil gå en tur gennem Aalborg med min paraply. I området ved Nørregade og Søndergade er der spændende butikker med bl.a. glasværksted og keramikværksteder. Måske gå en tur på Nordjyllands Kunstmuseum eller i biografen. I september vil jeg meget gerne se *Hamlet* oppe på Kronborg. Det tror jeg bliver en rigtig flot forestilling. Det er svenske Lars Norén, der skal instruere. Så er ferien vist også gået, og arbejdet kalder.”

**ELLEN TRANE NØRBY,
Venstre:**

“Der er intet bedre end sommer i Danmark. Når foråret får det grønne til at pible frem og jorden til at dufte af liv, så pakker jeg vintertøj og trished ned og kaster mig ud i Oplevelsesdanmark. I år går sommeren med to uger på kunsthøjskole på Ærø. Og bunken af bøger, der skal læses, tager sin begyndelse ved Jonas Bengtssons nye roman fra Kbh. NV via Leonora Christina Skovs *Champagnepigen* til en ren klassiker i Hesses *Sol og Måne*. Alle de udstillinger, der kan ses, skal ses, og med bopæl i Sønderborg er der ingen tvivl om, at Hamburg Kunsthalle også vil få besøg. Den ellers årligt tilbagevendende hygettur til Skanderborgs fantastiske bøgetræer og musikscene må desværre lade livet for et bryllup i år, så musikken og de halvlunkne dåseøl må enten blive på Tønder, eller når lejligheden byder sig. Alt i alt en sommer, der forhåbentlig kommer til at stå i kulturens tegn, for det er der, jeg henter energi og inspiration og lader op.”

**MOGENS JENSEN,
Socialdemokratiet:**

“Jeg sætter min lid til danske sommervejre og har planlagt 14 dage i familiesommerhuset ved Vesterhavet i Klitmøller. Her vil der som sædvanlig blive kompenseret for den manglende daglige tid til bøgerne, og jeg kaster mig bl.a. over Henrik Pontoppidans *De dødes rige*, Trisse Gejls *Patriarken* og Bo Lidegaards *Kampen om Danmark*. Er man i denne vidunderlige del af landet, kan jeg varmt anbefale et besøg på Kirsten Kjærs museum i Frøstrup. Et privat kunstmuseum med en stor samling af malerier og tegninger af Kirsten Kjær (1893-1985). Efter et par års pause deltager jeg igen på årets Roskilde Festival, hvor jeg bl.a. glæder mig til Björk, Nephew og Beastie Boys. Musikken er selvfølgelig i højsædet, men selve festivallivet med hygge, koldt øl og alskens forskellige madspecialiteter er lige mig. Og så når jeg også at lægge vejen forbi Rom, hvor jeg ikke kan få nok af at slentre rundt på Forum Romanum (også gerne med en god bog). Men denne gang skal jeg også nå Michelangelos Sixtinske Kapel, som køer og lukketider tidligere har forhindret mig i at besøge.”

KARIN NØDGAARD,
Dansk Folkeparti:

"Sommerferien 2007 vil byde på deltagelse i den forholdsvis nyetablerede Ringstedfestival, hvor store, primært danske musiknavne, deltager. Det strækker sig over to dage og er blevet en vældig succes. Et andet sted i mit lokalområde, som jeg allerede har besøgt i år, og som sikkert vil blive besøgt flere gange i løbet af sommeren, er Skjoldenæsholm Sportsmuseum. Et fantastisk sted for alle aldre og en fornøjelse ved hvert besøg at se udviklingen og alle de frivillige, entusiastiske mennesker, der stabler et pragtfuldt sted i en skøn natur på benene. Jeg har også planer om en Jyllandstur, hvor et besøg på Gl. Estrup Herregård og Den Gamle By i Aarhus prioriteres højt. Arken er ikke så langt fra min bopæl, så det er altid et spændende sted at besøge. Jeg er meget optaget af billedkunst. På det idrætslige område bliver det nok et trav- eller galopderby, som jeg tager til. På trods af, at jeg ikke selv har hest, nyder jeg at se de flotte dyr, og der er en helt speciel stemning på og omkring banen. I årets løb læses der ikke så mange skønlitterære bøger, så det bliver fint med lidt flere stunder dertil. Familien har planlagt, at sommerferien til udlandet i år skal gå til Grækenland, og der er det vist kunsten at finde en begrænsning på det, der skal opleves på det kulturelle område."

HOLGER K. NIELSEN,
Socialistisk Folkeparti:

"Jeg er ikke en type, som i særlig grad planlægger mine oplevelser – hverken de kulturelle eller andre. Noget af tiden skal tilbringes i sommerhuset i Nordvestjylland, og her er ingen planer om noget som helst. Naturen er nok i sig selv. Men der er masser af kulturelle muligheder, som vil blive udnyttet, når lysten kommer: udmærkede gallerier, kunsthåndværkere, muligvis et besøg på Kirsten Kjær-museet i Frøstrup, hvor de vil brokke sig over københavneriet i kulturpolitikken. Jeg drager til Avignon på camping med familien i juli. Det er tiden, hvor der bl.a. er teaterfestival, som selvsagt skal frekventeres. Lige så vel som andre af Provences lyksaligheder skal nydes."

ELSEBETH GERNER NIELSEN,
Det Radikale Venstre:

Jeg skal hjem i sommerferien. Hjem til Vendsyssel. Bo med hele familien i min mands fødehjem. Langt ude på landet med dyr i stalden og på marken. Falde ind i rytmen, som sættes af vejr, dyr og afgrøder. Måltiderne ikke at forglemme – på slaget – 7, 10, 12, 15, 18.30 og 21. Leve på en helt anden måde end til dagligt. Enkelt, som Knud Sørensen ville have sagt det. Sidde ved bordet med god, solid dansk mad på tallerknerne – uden de mange ord. Og de, der bliver sagt, er på vendelbomål. Mit rigtige modersmål. Hvis det er godt vejr – en tur til stranden i MG og med madkurv. Måske en tur til Hjørring dyrskue. Eller i cirkus i Hirtshals. Og hvis der skal fråses: østers på Ruths Hotel. Og ja – så skal jeg have læst Henrik Nordbrandt nye digtsamling og læse Amos Oz' *En fortælling om kærlighed og mørke* færdig. Det er ikke så meget. Og det er netop meningen.

Friby. Soudabeh Alishahi blev forfulgt og fængslet, fordi hun tillod sig at skrive om, hvordan det er at være kvinde i Iran. Men takket være den internationale friby-ordning for forfattere fik hun asyl og ophold i Oslo. Ordningen bliver nu også etableret i Danmark

Et fristed til at tænke højt

Af Anders Jørgensen

Soudabeh Alishahi smiler og griner, så det kan høres hele vejen i telefonen fra Norge til Danmark. Hun er glad. Den 44-årige iranskfødte forfatter taler og fortæller på syngende og begejstret norsk om hverdagen i Norge og det forfatterliv, hun nu har fået tilbage. Hun nyder tydeligvis, at hun nu kan sige, hvad hun tænker, og skrive, hvad hun har lyst til. Men da talen falder på Iran, bliver stemmen dybere og bekymret.

“Jeg savner Iran, det er mit land. Jeg savner mine forfatterkolleger, mit sprog og mit folk. Og jeg er sikker på, at jeg vender tilbage en dag.”

“Men det betyder ikke, at jeg ikke trives her i Norge, det gør

jeg,” skynder hun sig at tilføje, og smilet vender hørbart tilbage.

“Efter at jeg er blevet bedre til norsk, kan jeg tage mere kontakt til folk. Og mennesker er mennesker. Det er muligt, at kulturerne er forskellige, men der er ikke stor forskel på mennesker fra Norge eller Danmark og mennesker i Iran. De har de samme følelser, de føler alle kærlighed, jalousi og så videre.”

Soudabeh Alishahi ville helst bo i Iran, det land hun er født og opvokset i. Men det er ikke muligt, for hun insisterer på at skrive noveller, der uden omsvøb beskriver, hvordan det er at være kvinde i et stærkt mandsdomineret og religiøst tyngt land som Iran. Den slags er ikke populært i et land med streng censur og meget lidt frihed til at skrive

og tale, som man vil, og det er derfor, at Soudabeh Alishahi nu lever i Oslo.

For i Norge har hun takket være den internationale friby-ordning for forfulgte forfattere fået frihed, asyl og økonomisk støtte til at skrive.

Fribyordningen har eksisteret i en årrække med Norge som aktiv deltager. En række byer har allerede tilsluttet sig ordningen, og i april i år annoncerede den danske regering, at den vil støtte de danske byer, der gerne vil tilslutte sig fribyordningen. Så snart vil forfulgte forfattere som Soudabeh Alishahi også kunne finde asyl til at skrive i danske byer.

Overfaldet og fængslet

Soudabeh Alishahi er født i det

sydlige Iran på grænsen til Irak. Krigen mellem Iran og Irak tvang familien til at flytte til hovedstaden Teheran, hvor Soudabeh Alishahi siden blev gift og fik en uddannelse som lærer.

Det var også her, at Soudabeh Alishahi i slutningen af 1980'erne begyndte at skrive. Først noveller og siden en roman, men livet som forfatter var vanskeligt og præget af censur og kontrol.

“Der er ingen formel forfatterforening i Iran, det er forbudt. Så vi mødtes på skift hos hinanden og læste vores romaner og noveller højt. Men det var meget vanskeligt at udvikle og skrive mine noveller, for der er en stærk censur i Iran, og man kan ikke bare kontakte et forlag og tale med en redaktør. Først skal censurkomiteen læse dine tekster,

FRIBYORDNINGEN – INTERNATIONALT

Den internationale friby-ordning blev etableret første gang i 1994 blandt andet på initiativ fra den britiske forfatter Salman Rushdie. Den konkrete anledning var, at en række forfattere i Algeriet var blevet myrdet.

35 byer var tilmeldt ordningen, da den blev nedlagt i 2004 på grund af økonomiske problemer. Samme år blev der etableret et amerikansk

netværk for fribyer, og i 2005 blev The International Cities of Refuge Network (Icorn) grundlagt i Stavanger i Norge.

Foreløbig er 17 byer med i ordningen, heriblandt Stockholm, Oslo, Barcelona og Mexico City.

Fribyerne tilbyder ophold og økonomisk støtte til forfulgte forfattere, journalister, oversættere, udgivere og tegnere. Udvælgelsen af forfat-

terne sker i et tæt samarbejde med forfatterorganisationen International PEN.

Læs mere på www.icorn.org og <http://www.internationalpen.org.uk/>

FRIBYORDNINGEN – DANMARK

I april i år tog kulturministeren og integrationsministeren initiativ til at etablere en dansk fribyordning. En række danske byer, heriblandt

København, Århus, Kolding og Odense, har allerede vist interesse for at blive fribyer og huse forfattere.

Kulturministeriet er i gang med at indsamle erfaringer fra udlandet, og de første forfattere forventes at kunne komme til Danmark primo 2008. Kulturministeriet bidrager økonomisk til ordningen, som dog primært skal finansieres af de enkelte fribyer samt eventuelle fondstilskud.

Iranske Soudabeh Alishahi kom til Norge som fribyforfatter i 1991.

og først når de har sagt god for litteraturen, kan et forlag udgive det.”

Alishahis noveller beskrev blandt andet livet som kvinde i Iran, og det faldt ikke i censurkomiteens smag, så hun blev nægtet udgivelse. Men da den moderate Mohammad Khatami blev valgt til præsident i 1997, oplevede forfattere, journalister og kunstnere, hvad der blev kaldt for et “demokratisk forår” i Teheran, og i 1998 fik Alishahi udgivet novellesamlingen *Blå og rød*.

At hun var sluppet igennem censuren, betød dog ikke, at tilværelsen som forfatter blev lettere, snarere tværtimod. Hun mødte heftig kritik fra de stærkt religiøse i det iranske samfund, også selv om hun “bare” skrev noveller, som Alishahi selv udtrykker det.

“Jeg kan lide at skrive om kvinder og om deres situation i et mandsdomineret samfund som det iranske. Et samfund, hvor kun mændene har rettigheder, og hvor de kan forhindre en kvinde i at arbejde.”

Men foråret i Teheran forduftede igen. De konservative kræfter vandt terræn, og i løbet af kort tid voksede presset på Soudabeh Alishahi. Hendes nye roman blev nægtet udgivelse, en række af hen-

des kolleger forsvandt, og en dag blev hun selv angrebet på åben gade, anholdt og smidt i fængsel. I godt to måneder sad hun fængslet på et hemmeligt sted, ikke noget særsyn for forfattere i Iran hverken dengang eller nu.

“Det var ikke noget, der kun skete for mig. Det er sket for flere, som insisterede på at tale og skrive frit. Til sidst var min situation meget dårlig, jeg var presset og bange, og min datter var meget bange og deprimeret, så jeg bestemte mig for at flygte.”

Flugt til Norge

I efteråret 2000 flygtede Soudabeh Alishahi sammen med datteren via Tyrkiet til Norge. Hendes mand og søn måtte i første omgang blive i Iran, men de fulgte siden efter. Inden ankomsten til Norge kendte hun ikke til fribyordningen, men Norsk PEN og den norske forfatterforening hjalp hende, og i 2001 blev hun Oslos første fribyforfatter. Det betød gratis bolig og stipendium i to år – men vigtigst af alt, frihed til at skrive.

“Jeg var meget deprimeret, da jeg kom til Norge. Jeg tænkte på familien i Iran og på mine forfatterkolleger, der sad fængslede. Jeg savnede Iran, men jeg var også glad og fik ro, så jeg kunne

begynde at skrive igen. Jeg skrev en novelle her, som blev oversat til norsk, og jeg var heldig at få udgivet novellesamlingen *Midtvejs* i 2002. Halvdelen af novellerne i den bog er skrevet i Norge og den anden halvdel i Iran. Noveller jeg ikke kunne få udgivet i Iran. Jeg fik gode anmeldelser og blev inviteret ud i læseklubber, som var interesseret i at høre om situationen for kvinder i Iran.”

Fribyforfattere får automatisk asyl, når de kommer til Norge. En speciel norsk løsningsmodel, i modsætning til de andre lande i netværket, der normalt giver forfatterne en midlertidig opholdstilladelse, med mulighed for at vende tilbage til deres hjemland efter et par års pusterum. For Soudabeh Alishahis betød det, at hun, efter at hendes stipendier udløb, kunne blive i Norge. Men som så mange andre forfattere i både Norge, Danmark og Iran har hun svært ved at leve af sit forfatterskab, så hun arbejder desuden i en børnehave. Et job, hun er glad for, for det passer hende fint ikke at være fuldtidsforfatter.

“Det sværeste har været at få udgivet bøger i Norge og tage kontakt til forlag. De vil først og fremmest udgive norske bøger.

Men sådan er det for mange forfattere og ikke bare for fribyforfatterne.”

Ros til ordning

Soudabeh Alishahi skriver stadig flittigt, både digte, romaner og noveller. Senest har hun skrevet en novelle til en antologi for fribyforfattere udgivet af Blindern Universitet i Oslo. Alt sammen skrevet på farsi, for selv om hendes norske er godt, så er farsi stadig det sprog, som hendes “følelser taler”, som hun grinende udtrykker det. Hvor gerne Soudabeh Alishahi end vil, så er det dog udelukket, at hun kan vende tilbage til Iran foreløbig.

“Situationen i Iran er meget dårlig lige nu for de iranske forfattere, det bliver værre og værre med den nye præsident. Aviser og magasiner bliver lukket, og mange journalister bliver fængslet.”

Derfor er Soudabeh Alishahi også glad for, at Danmark nu følger i Norges fodspor og etablerer fribyordningen, så andre kan få glæde af den hjælp, som har reddet hendes forfatterliv.

“Det er en stor hjælp til dem, som vil skrive og tale og vil have ytringsfrihed. Det er en rigtig god ordning, som bør etableres i flere lande for på den måde at hjælpe ytringsfriheden på vej.” ■

I nationens tjeneste. Luftfotoarkæologi og et videnscenter for unge sangstemmer. Det er de første to projekter, der har fået status af såkaldte "nationale opdrag" – kulturudviklingsprojekter, der skal sprede viden og kreativitet fra provinsen til resten af det danske kulturliv.

FOTO: LIS HELLES OLESEN.

Spor af voldstedet *Fjandhus* fra 1300-tallet ses i baggrunden. En vejdamning med grøfter langs dæmningen og et vandløb ses som lyse spor i græsmarken, fordi både grøfter og åløb er sandet til, og derfor gror kornet dårligt her.

NYE OPDAGELSER I DANSK KULTURLIV

Af Trine Beckett

Den lille flyver cirkler larmende og rystende 300 meter over jorden. Lis Helles Olesen har blikket stift rettet mod de bølgende kornmarker under sig. Vejret er stille og klart. Hun sidder bag piloten og åbner indimellem vinduet, læner sig ud for at tage et kamera op for øjet og trykke af. Pludselig dukker der noget op i kornet. En aftegning, hun ikke har set før. Men for den erfarne arkæolog er det helt

tydeligt, hvad det er. Sporene af en romersk villa, med atrium-gård, værelser og bad. Hurtigt knipser hun en række billeder af fortidsmindet.

I England, hvor Lis Helles Olesen sidste år så den romerske villa, har de i mange år brugt luftfotoarkæologi til at registrere og sikre bevaring af deres fortidsminder. Og dette bliver snart også virkelighed i Danmark. Luftfotoarkæologien er nemlig et af de områder, som i år er udnævnt til nationalt opdrag af Kulturministeriet.

De nationale opdrag er en forsøgsordning, hvor udviklingsopgaver af national betydning lægges ud til lokale institutioner. Tanken er at udnytte landets ressourcer bedst muligt og lade lokale institutioners fremsynethed og kreativitet inden for kulturudvikling og -formidling komme hele landet til gavn. Indtil videre har to projekter indgået aftaler. Luftfotoarkæologiprojektet, der koordineres af arkæolog Lis Helles Olesen fra Holstebro Museum, er det ene. Et videnscenter for unge

sangstemmer, der har fokus på at udvikle den musikalske fødekæde på sangområdet, er det andet.

Fra ildsjæle til videnskyllynger

Den statslige støtte til de nationale opdrag kommer fra Kulturpuljen til hele landet, der med 24 mio. kr. om året kan støtte kulturelle udviklingsprojekter uden for hovedstadsområdet. Kriterierne for, at en opgave på en institution kan få status af nationalt opdrag, er, at man på institutionen skal have stærke lokale kompetencer på et område.

Samtidig skal det projekt, man foreslår, være udviklingsorienteret. Allerede etablerede lokale arrangementer eller institutioner, som fx Roskildefestivalen, kan ikke få støtte. Både ministeriet og den lokale part kan tage initiativet til en aftale, der udformes og indgås i dialog mellem parterne. Endelig følger der med ordningen en række krav til resultater og til formidling af disse.

Lis Helles Olesen oplever det som et stort fagligt skulderklap, at luftarkæologi nu har fået status af nationalt opdrag. Og hun forventer, at det vil komme mange andre både kulturformidlere og almindelige mennesker til gode.

“De fleste af de fortidsminder, vi registrerer, kan man ikke se fra jordoverfladen, men kun fra luften. Luftarkæologien viser vejen frem mod en større hensyntagen til den skjulte kulturarv, så der også er noget tilbage at udforske for de kommende generationer. Det, vi registrerer fra luften, er et godt værktøj for arkæologer forskningsmæssigt, men også for andre mennesker – fx i forhold til planlægning – vi vil nemmere kunne sige, hvilke områder der er uegnede at planlægge bebyggelse i,” siger Lis Helles Olesen, der netop har modtaget et legat for sin indsats på området.

Leder af Den Jyske Sangskole i Herning Mads Bille er primus motor bag det andet nationale opdrag – et videnscenter for unge stemmer. Projektet skal skabe et netværk mellem dynamiske sangmiljøer i Danmark, definere en forskningspraksis og lægge grunden til et EU-samarbejde på området, forklarer Mads Bille, der igennem mange år har undervist og uddannet børn og unge i klassisk sang.

“I dag halter det i alle led af dansk sang. Sangmiljøer opstår i små enklaver omkring ildsjæle og har ikke bærekraft til at udvikle rigtig dygtige sangere. Det betyder, at især danske mandsangere bliver udkonkurreret af blandt andre svenskere og tyskere, når det gælder rekruttering til operakor eller vores eget operaakademi. Vi ønsker at lave et learning lab for unge stemmer, hvor vi trækker markante dirigenter og sangpædagoger hertil, og sammen med Det Jyske Musikkonservatoriums forskningsafdeling giver sangudviklingen et mere videnskabeligt greb,” fortæller Mads Bille, der planlægger et tæt samarbejde også med forskningsinstitutioner i blandt andet England og Sverige og satser på at skabe et sangmiljø, der er lige så entusiastisk som sportsmiljøerne herhjemme. Først vil han dog gerne slå et par sejlivede danske myter ihjel.

“Danskerne har en idé om, at man kommer ud af sin mor og er født operasanger. At man har en “naturstemme.” Men også Pavarotti har øvet sig som en sindssyg. Herhjemme mangler vi respekt for tidsperspektivet i at bygge en stemme. Man træner ikke børn i solosang, og den gængse holdning er, at drenge ikke gider at synge. Men vi oplever på Den Jyske Sangskole, at 15-årige drenge står og synger Schubertlieder og er fuldkomment opslugt af det!” fastslår Mads Bille.

Branding af regioner

Både Mads Bille og Lis Helles Olesen ser primært de nationale opdrag som en mulighed for at sikre længerevarende udviklingsforløb inden for deres fag. Men de nationale opdrag kan også

være med til at brande deres regioner.

“Vi gør det jo ikke [foreslår et nationalt opdrag, red.] fordi vi er nødt til at finde på noget, ligesom fx Horsens og Madonna, men jeg synes da, det ville være herligt, hvis man kunne brande region Midtjylland som sangens region,” siger Mads Bille. Og Lis Helles Olesen supplerer:

“Jeg er meget tilhænger af at rykke nationale opgaver ud i landet. Alting har en tendens til at rykke til de store byer. Men når vi får sådanne opgaver ud, giver det os langt bedre muligheder på museerne, vi får et bedre forskningsmiljø og kan bedre tiltrække studerende. Det betyder enormt meget for byen og egnen.”

Tidsbegrænsede projekter

Aftalen om de nationale opdrag er tidsbegrænset for de to institutioner. Og det er nok den væsentligste udfordring i forhold til at kunne leve op til de resultatkrav, der følger med, mener Lis Helles Olesen. Hun skal i løbet af de to år, hendes aftale varer, finde 25 procent flere skjulte fortidsminder.

“Nogle år kan man se noget, men andre kan man ikke se en pind. Det afhænger af vejret. Hvis det regner i de to år, vi foreløbigt kører projektet, har vi et problem. Den romerske villa, jeg så i England, kunne forskerne sidst registrere 16 år før.”

Spørger man Kulturministeriet, tyder det dog på, at Lis Helles Olesen ikke behøver at bekymre sig alt for meget. Fuldmægtig i Kulturministeriet Lise-Lotte Bjerre beroliger:

“Ser resultaterne fornuftige ud, er det knapt så afgørende, at der ikke har været 100 procent målopfyldelse. Vi laver en midtvejs-

evaluering i hvert projekt, hvor vi vurderer, hvilken effekt det har, og hvordan det går i forhold til de resultatkrav, som vi har opstillet. Udgangspunktet har været, at vi ikke skal etablere nye permanente driftsinstitutioner. Vi skal understøtte initiativer i en udviklingsperiode. Men længden af den periode kan godt variere.”

Luftarkæologiprojektet og videnscentret for unge stemmer er de første projekter, der falder ind under ordningen med de nationale opdrag. I øjeblikket er flere under overvejelse blandt andet inden for kirkemusik og børneteater. ■

Hvad er nationale opdrag?

De nationale opdrag er et led i Kulturministeriets strategi for kultur i hele landet. Foreløbigt kører de som et forsøg, hvor forskellige institutioner i en afgrænset periode får mulighed for at videreudvikle deres særlige kompetencer på et felt. Den viden, institutionerne opnår, skal formidles videre til omverdenen, så institutionens særlige kompetencer kan komme andre initiativer i andre dele af landet til gode.

Ideen er, at man med en arbejdsdeling, erfaringsudveksling og koordinering af indsatsen kan bidrage til yderligere dynamik og udvikling i dansk kulturliv og sikre, at ressourcerne udnyttes bedst muligt ved

Et nationalt opdrag kan indgå som en del af initiativerne i en kulturaf-tale, men kan også tildeles institutioner uden for et kulturaf-taleområde.

De 120 børn på Den Jyske Sangskole er blandt de mange børn og unge i Danmark, der får glæde af forskningen på Videnscenter for unge sangstemmer.

FOTO: PETER SKJOLD PETERSEN

Byliv. Kunstnere og kulturerhverv er udset til at spille en stor rolle i udviklingen af den moderne bykultur. Men hvad sker der med dem, når ejendomspriserne i de eftertragtede gader stiger?

KREATIVE ÅNDEHULLER OG BYKULTUR

Af Peter Schultz Jørgensen

Kunst og kultur er godt! Sådan må det være, for der findes jo næppe en by i Europa, som ikke proklamerer sig som en kulturby, en musikby eller en kreativ by. Det startede i slutningen af forrige århundrede, hvor mange byer var ramt af lukningen af industrialismens store fabrikker. De var tvunget til at finde på noget, og fik øje på den symbolske økonomi eller oplevelsesøkonomien.

Byer som Bilbao og Liverpool og Ruhrområdet er kendte eksempler. Denne udvikling kastede mange eksperimenter og erfaringer af sig, som smeltede sammen med Richard Florida-bølgen, der ramte Europa i 2003.

Sat på spidsen er der to hovedspor. Nogle byer taler højt om deres ambitioner, investerer i spektakulære kulturinstitutioner, enkeltstående events og koncerter med stjerner fra i forgårs. De har travlt med at skabe sig et *brand*. Ofte springer de over, hvor gærderet er lavt, men bestemt ikke billigt!

Andre byer har indset, at en kulturel udvikling af byen tager tid og er en proces, der består af utallige aktiviteter og flere kulturer. De ser borgernes livskvalitet som både et mål og middel for at kunne realisere kulturbyen. Udviklingen og kvaliteten i den kunstneriske produktion er essentiel, hvorfor denne type strategi lægger vægt på at skabe vilkår, der kan fremme kunstnerisk og kulturel udfoldelse. En del af denne strategi handler om at sikre steder, hvor kunstnere og kulturiværk-

sættere kan arbejde og være en naturlig del af bymiljøet og byudviklingen.

SoHo-effekten

New York anser sig selv for at være den globale hovedby for kultur og trækker kunstnere til fra hele verden. Men New York er, som mange andre byer i verden, ramt af "SoHo-effekten". I 1970'erne søgte mange kunstnere til SoHo på det sydlige Manhattan. Bydelen trængte til fornyelse og bød på billige lokaler. Kunstnere, designere og mediefolk rykkede ind. Billedet vendte, og SoHo blev et hipt og eksklusivt sted.

For ejendomsbesidderne var det et drømmescenarium. Kunst og kultur viste sig at være velegnede redskaber til at løfte et kvarters ejendomsværdi. Konsekvensen var, at kunstnere og subkulturer selv måtte flytte. Dette har gentaget sig flere steder i New York. For eksempel i Tribeca, East Village m.v. De kunstnere og subkulturerne, der har været med til at skabe succesen, men som ikke hører til de velbærgede, har forladt Manhattan for at slå sig ned i Brooklyn og andre dele af New York, hvor historien gentager sig.

SoHo-effekten er stadig aktiv og foregår i New York nu i Chelseas Meat Packing distrikt, der har været inspiration for Københavns Kødby. Københavns Kommune ønsker at forvandle Kødbyen til et mikset miljø, hvor der både er slagtervirksomheder og kreative erhverv, kunstnere, designerbutikker, tegnestuer m.v. Det er en fin idé, hvor lokale kræfter er tillagt en stor rolle for stedets udvikling. Men har kødkroge en reel chance over for bøjler med

modetøj? Huslejestigningerne til markedslejeniveau vil presse Kødbyen til at blive et kommercielt fænomen, uden de ønskede kvaliteter: mangfoldighed og eksperimenterende bymiljøer.

Berlin er en by, der trækker mange kunstnere og designere til sig på grund af den lave husleje, det internationale miljø og byens ufærdige og eksperimenterende karakter. 300 danske kunstnere har slået sig ned i Berlin. Berlins kreative status er et resultat af en specifik proces. Byen har for så vidt ikke gjort så meget for at opnå sin position som en af de førende kulturbyer i Europa. Alle andre byer er nødt til at gøre noget særligt, hvis ambitionen om at være en kulturel og kreativ by skal være andet end ord. Barcelona, der satser på kultur som motor i byens udvikling, har nu erkendt de negative konsekvenser af den ellers succesfulde byudvikling. Hvor skal de alternative kunstneriske miljøer være?

Åndehuller i Amsterdam

Amsterdam har gjort dannelsen af åndehuller for kunstnere og kulturerhverv til en del af byens kulturstrategi. "Ingen kultur uden subkultur," sagde byens borgmester. Inden havde der udspillet sig et konfliktfyldt forløb. Da havnearealerne i Amsterdam blev sat i spil til boligbyggeri i 90'erne, måtte squatterne (husbesættere) vige. 17 vigtige squatterbygninger med 1.000 kunstnere og mindre virksomheder skulle rømmes. Det førte til kraftige protester og aktioner. Amsterdam blev også kritiseret for at sætte sit ry som en tolerant og kreativ by over styr.

FOTO: ALAIN POTIGNON.

▲ De utilsigtede virkninger af den kunstnerisk betonedede byfornyelse kan være paradoksale og uheldige. Barcelona og et kvarter som SoHo i New York bygger deres ry på at være kunstneriske kraftcentre. Men netop renommeet har skudt boligpriser i vejret og jaget mange kunstnere væk. I den sydfranske havneby Marseille (billedet) frygter mange, at den kulturelle diversitet vil forsvinde, når byen har gennemgået en bebudet byfornyelse.

► Indgangslogoet for NDSM-værftet i Amsterdam, hvor der er skabt 12.000 etagemeter til billedkunstnere, designere m.v. i lette konstruktioner i en enorm værftshal. NDSM har fået støtte fra Bureau Broedplaatsen og udspringer af et egentligt squattermiljø.

FOTO: PETER SCHULTZ-JØRGENSEN.

Det endte med et kompromis mellem kommunen og kunstnermiljøerne, som i 2000 førte til dannelse af "Broedplaats Amsterdam". Kontoret fik til opgave at understøtte Amsterdams kunstnere og kulturerhverv ved at skabe billige atelierer og arbejdssteder til dem. Indtil nu er der med 280 mio. kr. etableret 70.000 etagemeter til mere end 1200 atelierer, værksteder og boliger. Næsten halvdelen er initierede via squattergrupper i samarbejde med "Bureau Broedplaatsen", som det nu hedder. Frem til 2010 skal der årligt etableres ca. 150 arbejdssteder. Hidtil har en typisk leje, som Bureau Broedplaatsen har fastsat, været på f.eks. 370 kr. pr m² i årlig husleje. Lejeprisen kan variere efter lokalisering og kvalitet. Bureau Broedplaatsen dækker differencen mellem denne leje og den faktiske pris.

Bureau Broedplaatsen arbejder på forskellige måder. Bureauet kan udbyde en ejendom, som det disponerer over, i en slags konkurrence. Kunstnergrupper kan så byde ind med et koncept for, hvad de vil, og hvordan de vil anvende bygningen. Det er en form for konkurrence, hvor dem der vælges efterfølgende udarbejder en deltagerplan for ombygning, drift og organisering af stedet samt budget. Helst vil bureauet arbejde sammen med grupper, der allerede har et sted, fordi de er mere engagerede og mere afklarede.

I de senere år er der gennemført projekter sammen med private grundejere, der måske har en ejendom, som først skal udvikles på længere sigt. For dem vil det være en stor fordel, at den bliver anvendt af kunstnere

eller kulturerhverv, fordi det normalt betyder at stedet får en højere status og dermed en større værdi.

Mange af projekterne i Amsterdam fungerer både som hot spots for kunstnere og nye virksomhedstyper og som katalysator for det kulturelle og sociale liv i byens kvarterer.

Jura og kulturby

Bykulturen er under udvikling, byerne er i opbrud, og byrum bruges og dannes på nye måder. Jo mere sammensatte, mangfoldige og eksperimenterende, de er, jo bedre. Kunstnere, kreative folk, subkulturer og initiativrige borgere er pionerer, der sætter byen i scene og skaber det eftertragtede byliv. Kunstnerne er med til at bryde nye veje ved at fortolke og sætte bykulturen i spil. Kunstneres produkter har også ofte afsæt i en livsstil og en indsigt, som er knyttet til et bestemt bymiljø. På den måde er der en sammenhæng mellem kunsten som kunst og den bykultur, den er en del af.

Tvinges kunstnere og kulturelle aktører væk af huslejestigninger i de attraktive miljøer – som de selv har været med til at skabe – så går det ud over diversiteten og bylivet. Staten og kommunerne er underlagt reglerne om den markedsbestemte husleje, der tvinger dem til at tage markedslejen. Det begrænser deres muligheder for at føre en aktiv kultur- og bypolitik.

Kulturpolitik handler således også om jura, der kan stå i vejen for en kulturel udvikling af byerne. Derfor er det et politisk spørgsmål at

skabe det nødvendige grundlag for at kunne bevare kunstnerne og de kreative iværksættere i bymiljøerne. Ellers forbliver "kulturbyen" og dens eftertragtede diversitet blot ord.

Peter Schultz Jørgensen er arkitekt og byplanlægger og arbejder som udviklingskonsulent i Kulturafdelingen i Roskilde Kommune.

KONFERENCE I SEPTEMBER

Peter Schultz Jørgensen holder indlæg på konferencen "Kulturpolitikken efter kommunalreformen - nye rammer, nye muligheder, nye perspektiver", som afholdes af Kulturministeriet, Børne- og Kulturchefforeningen og Center for Offentlig Kompetenceudvikling i fællesskab. Konferencen åbnes af kulturminister Brian Mikelsen og finder sted i Middelfart d. 10. - 11. september 2007.

Blandt de øvrige konferencedeltagere vil være den katalanske forsker, Ph.d. Beatriz Garcia, som vil tale om erfaringer med kulturel byudvikling fra Glasgow (der var europæisk kulturhovedstad i 1990) og Liverpool (som overtager kulturbytronen i 2008). Endvidere vil der være indlæg ved blandt andre lektor Else Tranbæk, om "at satse på det enestående og samtidig sikre bredden", rektor for Danmarks Designskole Gøsta Knudsen taler under overskriften: "Hvad skal der til for at skabe en kreativ udvikling i en region eller en by?" og Trevor Davis om "De nye brudflader i kulturpolitikken".

For indbydelse og tilmelding af konferencen, se www.cok.dk/2006/side.asp?side=Kategorier.asp&kategori=3&id=9165

Bag om kunstudstillinger:

MELLEMMAND MED MERE

Tovholder. Når dørene slås op til en ny kunstudstilling, løber kunstneren som regel med opmærksomheden. Men ude i kulissen står kuratoren. Han eller hun har stået for den årelange planlægning, der går forud – og undervejs optrådt som både diplomat, købmand og advokat for at få det hele til at gå op.

FOTO: TY STANGE.

“De unge kunstnere er ikke så dogmatiske som tidligere, hvor de ofte var meget hurtige til at sige, hvordan de gerne ville have deres billeder til at hænge. I dag er de meget mere åbne,” siger kurator Anders Kold, her i samtale med den amerikanske maler Julie Mehretu, der i øjeblikket udstiller på Louisiana.

Af Julie Top-Nørgaard

At være kurator handler ikke længere om at sætte sig ved sit skrivebord med Cézannes samlede værker i tre bind foran sig og finde ud af, hvordan man vil sammensætte sin udstilling. Det er slut med at arbejde i ophøjet ensomhed bag skrivebordet,” siger Anders Kold, der er kurator på Louisiana i Humlebæk.

I dag er et velfungerende netværk kuratorens vigtigste arbejdsredskab. Antallet af museer er mangedoblet, og det betyder øget konkurrence – især om at tiltrække de store veletablerede kunstnere.

“Man kan godt sidde på sit kontor og tilrettelægge en vældig begavet Picassoudstilling, men kan man så få fat i de værker, man gerne vil have? Ting, som Louisiana for 20 år siden kunne låne sig frem til, er meget svære at komme i nærheden af i dag. Det er

rasende svært at få lov til at låne de virkelige sværvægtene.”

En ihærdig diplomat

Derfor er kuratorens diplomatiske evner blevet meget vigtigere. En udstilling kræver flere års forarbejde og kuratorens deltagelse i en strøm af sociale arrangementer omkring kunstneren og på kunstnerens galleri. Og hvis det skal lykkes at samle værkerne, skal man virkelig kunne tale sin sag, forklarer

Anders Kold:

“Der er et element af cirkus i det. Heldigvis er det ikke så svært at være overbevisende, når man brænder for noget. Men der er meget diplomatisk arbejde, der skal gøres.”

Hvis man kender kunstneren personligt, overtrumfer det alle andre kontakter, uanset om det drejer sig om et værk, man gerne vil låne til en udstilling, eller et, man vil erhverve til samlingen:

“Tag nu det David Hockney-billede, som vi lige har fået til Louisiana. Det kunne vi ikke have fået uden at smøre nogle personlige forbindelser. Vi har arbejdet på at få lov til at erhverve det i fem år. Vi har hele vejen igennem trukket på vores personlige troværdighed – og på Hockney selv.”

Bytte, bytte købmand

Hvor svært det er at låne værker, afhænger selvfølgelig af, hvor kendt og etableret en kunstner der er tale om.

“De fleste er interesserede i at udlåne værker, både museer og samlere. Det øger nemlig værkets historiske værdi at være udstillet. Samtidig er vi så heldige, at mange museer gerne vil låne værker af os. Så vi har tit noget at handle med,” fortæller Gitte Ørskou, kurator på ARoS i Århus.

Dét kan Anders Kold også nikke genkendende til:

“Der er meget bytte, bytte købmand: Hvis vi låner jer det her værk, hvad kan I så låne os? Og det spiller en rolle, når museerne køber ind. Det er selvsagt ikke primært derfor, man køber værker, men det er blevet et vigtigere element end tidligere.”

På evig efteruddannelse

Men at få lov til at låne værker fra museer og samlere verden over er kun første skridt. Derefter skal kuratoren i gang med at planlægge udstillingens konkrete udformning. Og mens kuratoren tidligere blot informerede kunstneren om, hvilke værker han eller hun gerne ville bruge, foregår det anderledes i dag, forklarer Gitte Ørskou.

“Der er kommet meget mere dialog mellem kunstneren og kuratoren end tidligere. I dag tænker mange kunstnere udstillingsrummet ind i deres kunst allerede, mens de arbejder i atelieret. Derfor har de også en holdning til, hvordan deres ting bliver præsenteret på udstillingen.”

Samtidig skal man som kurator være parat til at beskæftige sig med andet end kunst til at snæver forstand. For det er ikke sikkert, at det er kunsthistorien, der udgør hovedingrediensen i en ung kunstners værker.

“Vi begynder at se kunstnere, der er vokset op med computerspilkulturen og udelukkende refererer til den i deres værker. Det må man som kurator kunne forholde sig til. Det kræver en anden åbenhed af kuratorerne – man er på et evigt efteruddannelseskursus,” siger Anders Kold.

Man skal turde tage stilling

Gitte Ørskou arbejder i øjeblikket på efterårets udstilling med den japanske kunstner Mariko Mori, og de to arbejder sammen i hele forløbet: Hvordan skal værkerne stilles op, skal der laves nye vægge, hvordan skal kataloget se ud?

“Vi har mange samtaler – det er en lang proces, hvor vi taler os frem til den ånd, der er i kunsten, og hvad hun gerne vil udtrykke.”

For at dialogen kan blive kvalificeret og konstruktiv, må kuratoren tage stilling og komme med sine egne klare bud på, hvordan udstillingen skal se ud.

“Det kan godt give konflikter, men en god kurator vender uenigheden til noget produktivt i stedet for at sætte hårdt mod hårdt,” siger Gitte Ørskou.

Anders Kold oplever ofte, at økonomi giver anledning til diskussion:

“Der er ikke noget dyrere end at arbejde med unge videokunstnere. De skal altid have den nyeste projektor, de mest avancerede fladskærme... De kan ikke se, hvordan man kan klare sig med andet. Men så må man forklare dem, at hvis vi skal investere i dét,

så er der ikke penge til noget som helst andet, og så lykkes det som regel at finde et kompromis.”

Publikums advokat

Men det er stadig kuratorens ansvar at fungere som publikums advokat:

“Kuratoren skal tage publikums rolle på sig. Vi skal kende deres virkelighed. Når vi i dag har et ungt publikum, som orienterer sig ved hjælp af nettet og mobiltelefoner, så skal vi henvende os til dem på en anden måde, end vi skulle til unge for 30 år siden. Og kuratoren skal turde tage den diskussion med kunstneren,” siger Gitte Ørskou.

“Jeg hører altid, hvad der bliver sagt, når jeg går rundt blandt publikum, og jeg lægger mærke til, hvordan de bevæger sig i rummet. Jeg er i betragterens rolle. Jeg synes, at det er min opgave at sikre, at udstillingen har en kropslig og rumlig dimension, en form for sensualitet. Selv om andre – yngre – kuratorer givetvis synes, at det er en reaktionær indstilling,” siger Anders Kold.

En nænsom guide

I sidste ende, når udstillingen åbner, skal kuratoren være så godt som usynlig. Kuratoren skal give publikum mulighed for at skabe deres egne oplevelser ved at gelejde dem på vej så nænsomt som muligt.

“Hvis jeg hænger tre bestemte Michael Kvium-billeder op ved siden af hinanden, kan det måske få beskuerne til at opleve Michael Kvium som en humoristisk kunstner. Det er noget andet, end hvis jeg på væggen hen over billederne skriver: Michael Kvium er en humoristisk maler. Publikum skal ikke opleve, at der på forhånd er taget stilling til alt. Og der skal være plads til dem, der synes noget andet end kuratoren,” siger Gitte Ørskou.

Og man hverken kan eller skal være sikker på, at publikum sluger alle kuratorens dybsindige pointer råt, siger Anders Kold:

“Det kan være, at de slet ikke er enige med mig. Det er jo ikke en ligning, der skal gå op – der må gerne være friktion mellem det udsagn, de møder, og det, de oplever.” ■

FOTO: AROS.

Wave UFO er et stort og stramt designet rumskib, der forbinder computergrafik, lyd, arkitektonisk ingeniørarbejde og teknologisk hjerneforskning. Rumskibet lander på ARoS i oktober, hvor museet åbner en stor udstilling af den japanske kunstner Mariko Moris værker.

Kunstkøb. Nye skatteregler har gjort danske virksomheder købelystne. Både de største aktieselskaber og vognmanden i Viborg køber kunst for at glæde deres medarbejdere eller for at donere den til fx kunstmuseer. Det har især gavnet de yngste og mest progressive kunstnere. Men mange virksomheder er fortsat ikke opmærksomme på de nye fradragsmuligheder.

HER HAR MAN DET SJØVT!

Af Markus Bernsen

Det var kærlighed ved første blik, da Christoffer Egelund præsenterede det knap tre meter høje uhyre med hugtænderne for Arkens direktør. Kunstmuseet i Ishøj ville meget gerne føje Anders Brinchs skulptur *Corrossion Of Perception* til sin permanente samling, men efter at have gået tallene igennem måtte direktøren alligevel takke nej. Der var ikke plads til det grønne monster i museets budget.

Christoffer Egelund driver galleriet af samme navn i København, hvor han sætter på nogle af de yngste og mest progressive danske kunstnere. Det var netop den slags kunstnere på den type gallerier, som nogle frygtede, at kunststøtteordningen ville gå hen over hovedet på, da den blev lanceret i 2002. Firmakunst er ofte til den mere konventionelle og dekorative side, og ordningen ville ikke gøre noget godt for de eksperimenterende kunstnere, lød kritikken. Men når virksomheder kan trække kunsten fra i skat, køber de også mere modigt ind, har det vist sig. Dansk Galleri Sammenslutning vurderer, at prisen på unge danske kunstnere er steget med 50 procent over de sidste to år. Det har især gallerier som Christoffer Egelunds kunnet mærke:

“For de mest progressive kunstnere og deres gallerier er der virkelig sket noget. Det lader til, at virksomhederne tør mere med kunsten, end de gjorde tidligere,” mener Christoffer Egelund.

Da ordningen i 2005 blev udvidet, så også kunstgaver til offentlige institutioner gav skattefradrag, besluttede Egelund at give sine erhvervs-kunder et præj. Et af opkaldene gik til aktieselskabet TrygVestas, og snakken faldt hurtigt på et stort grønt monster med hugtænder.

“Det har altid været vigtigt for os at støtte kunst, som er spændende og på en eller anden måde repræsenterer den tid, vi lever i. Noget, der er lige så *cutting edge* som vores virksomhed” forklarer koncerndirektør Stig Elkier-Petersen. *Corrossion Of Perception* er i dag forenet med Arkens direktør, med venlig hilsen fra TrygVestas.

Indtil videre har de københavnske museer fået mest ud af donationsordningen, ligesom provinsens gallerier ikke har oplevet den samme fremgang som hovedstadens. Men ifølge Thorkild N.B. Nielsen, ejer af Galleri NB i Viborg, der er et af landets største gallerier, er mange mindre virksomheder i regionen også begyndt at finde penge at købe kunst for. For nylig solgte Viborggalleriet tre malerier fra udstillingen “Veje gennem Europa” til en lokal vognmand. Malerierne hænger i dag i en skurvogn, som chaufførerne af og til overnatter i.

“Det gør dem jo glade!” sagde vognmanden til Thorkild N.B. efter købet.

“Det samme gælder for alle moderne direktører – store som små”, forklarer galleriejeren.

“Kunsten sættes højt, fordi den giver et signal om, at man er en kreativ og udadvendt virksomhed – at her har man det sjovt.”

FOTO: GALLERI EGELUND.

Den næsten tre meter høje skulptur *Corrossion Of Perception* af kunstneren Anders Brinch solgte Galleri Egelund for nylig til TrygVestas, som høstede et pænt skattefradrag på at donere den videre til kunstmuseet Arken.

SKATTEFORDELE I KUNSTEN

Siden 2002 har virksomheder kunnet afskrive 25 procent af indkøbte kunstværkers værdi, på lige fod med alle andre driftsmidler. Skattefordelen gælder, så længe der er tale om et førstegangskøb direkte gennem kunstneren eller et galleri. Fra 2005 kunne virksomheder og privatpersoner

også få skattefradrag for de beløb, de har givet gaver for. Således giver en donation til en værdi af 1 mio. kr. i dag et fradrag på 280.000 kr.

STATUS PÅ KUNSTSTØTTEN

Der findes ingen tal for, hvor meget danske virksomheder har investeret i kunst siden

2002. Flere større gallerier meddeler, at salget til erhvervs-kunder er steget med 20 – 30 procent i de seneste år, men at kun få virksomheder hidtil har sat sig ind i skattefordelene ved donationer. Alligevel har offentlige institutioner siden 2005 modtaget kunstgaver til en værdi af knap 43 mio. kr.

SIDEN SIDST

NYHEDER FRA KULTURMINISTERIET

Af Mette Størum Krogh, redaktionen

NY REKTOR TIL KONSERVATORIUM

Kulturminister Brian Mikkelsen har udpeget Bertel Krarup til ny rektor for det Kongelige Danske Musikkonservatorium. Krarup, der er 60 år, har diplomeksamen i musikstudier fra Københavns Universitet samt musikpædagogisk eksamen fra Det Kongelige Danske Musikkonservatorium. Han har været ansat som lærer, docent og prorektor ved Det Fynske Musikkonservatorium siden 1974. Rektor samme sted siden 1992. Han har endvidere undervist ved Københavns Universitet i en årrække og virket som censor ved musik-konservatorier og universiteter. Bertel Krarup tiltrådte stillingen den 1. juni 2007.

2009 I SPORTENS TEGN

2009 skal være internationalt sportsår i Danmark. Regeringen har besluttet at satse 9,5 mio. kr. på initiativet med det mundrette navn "The Danish Year of Sports 2009", som er et led i udmøntningen af regeringens handlingsplan for offensiv global markedsføring af Danmark. I 2009 er Danmark nemlig i den unikke situation, at der her til lands afholdes mere end 15 internationale idrætsbegivenheder. Kulturministeriet vil nu igangsætte organiseringen af sportsåret. Til formålet er indkaldt repræsentanter fra Danmarks Idræts-Forbund, Idrætsfonden Danmark, Visit Denmark og Wonderful Copenhagen, der skal fastlægge rammerne for projektet.

HANDLINGSPLAN FOR IDRÆTSBEGIVENHEDER

Kulturminister Brian Mikkelsen har offentliggjort en handlingsplan, der skal trække store idrætsbegivenheder til Danmark og gøre Danmark attraktiv i kampen om værtskabet til de internationale idrætsbegivenheder. Der afsættes efter planen 65 mio. kr. om året i fire år til satsningen, der er den største af sin art siden eliteidrætsloven fra 1984. Ifølge handlingsplanen er der fire fokusområder, hvor det er afgørende, at Danmark styrker indsatsen markant: Grundlaget for at tiltrække store idrætsbegivenheder skal være på plads, idrætsfaciliteter på internationalt niveau skal være til stede, idrætsledernes internationale kompetencer skal være i top, og de danske idrætsudøvere skal være på internationalt niveau. Handlingsplanen indeholder 14 konkrete initiativer, som kan læses på www.kum.dk.

MODELFORSØG PÅ BØRNEOMRÅDET

Kommunalreformen giver rig lejlighed til nytænkning i arbejdet med den lokale børnekultur. Derfor har Børnekulturens Netværk inviteret alle landets kommuner til at være med i et forsøg, der skal udvikle nye veje i arbejdet med børn, kultur og fritid. Med forsøget bakker Børnekulturens Netværk op om det udviklingsarbejde, der allerede finder sted i kommunerne. Udgangspunktet for initiativet er, at den lokale kulturpolitik bedst varetages lokalt, men at staten kan bakke op om lokale indsatser og medvirke til at sikre et helhedsperspektiv for kulturelle aktiviteter rundt omkring i Danmark. Der er

afsat 4 mio. kr. til forsøget, der løber over to år, www.boernekultur.dk.

DET DANSKE SPROGS TILSTAND

Kulturministeren har nedsat et sprogudvalg, som skal tage temperaturen på det danske sprog og vurdere, om der er behov for en sproglov. Udvalget skal komme med konkrete forslag til en styrket indsats for det danske sprog. Udvalget består af repræsentanter fra Dansk Sprognævn, gymnasier og universiteter og en repræsentant fra erhvervslivet samt fra henholdsvis Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, Undervisningsministeriet, Kulturministeriet, Rektorkollegiet og Danmarks Lærereforening. Formand er direktør for Det Danske Sprog- og Litteraturselskab Jørn Lund. Udvalgets arbejde forventes tilvejebragt inden årets udgang.

NY DANSK ARKITEKTURPOLITIK

Regeringen har offentliggjort en arkitekturpolitik under overskriften "Arkitekturnation Danmark, rammer for liv – rammer for vækst", som er den mest omfattende af sin art til dato. Den er udarbejdet i et tværministerielt samarbejde mellem en lang række ministerier og styrelser, herunder Kulturministeriet og Økonomi- og Erhvervsministeriet. Arkitekturpolitikken beskriver på 10 forskellige indsatsområder en lang række konkrete initiativer, der skal bidrage til at fastholde og fortsætte udviklingen af høj kvalitet i dansk arkitektur. Arkitekturpolitikken kan hentes på, www.kum.dk.

STORT OG SMÅT NYHEDER FRA KULTURINSTITUTIONERNE

Af Mette Størum Krogh, redaktionen

VIDENCENTER PÅ STATENS MUSEUM FOR KUNST

Statens Museum for Kunst slog for nylig portene op for det nye Egmont Videncenter. Egmont Videncenter er et tilbud til museets brugere, der giver mulighed for at komme ind på livet af kunsten fra mange, nye og anderledes vinkler, og henvender sig til alle aldre og interessegrupper.

Det betyder, at der er mulighed for at frekventere kreative værksteder, digitale laboratorier, læselounge i biblioteket, undervisnings- og refleksionsrum, særudstillinger med originalkunst fra museets samlinger og kunstcommunities. Egmont Videncenter er sammensat af forskellige enheder: Børnes museum for kunst, Unges laboratorier for kunst, Danmarks kunstbibliotek samt Tegninger og grafik. Centret er med sine faciliteter fordelt på mere end 1.600 kvadratmeter og tre etager en gennemgribende platform for formidling af kunst. Som navnet antyder, er Egmont Videncenter muliggjort af en stor donation af Egmont Fonden, se www.smk.dk.

EXIT 07

Traditionen tro udstiller afgangseleverne fra Det Kongelige Danske Kunstakademi udvalgte værker frem for offentligheden i sommerperioden og markerer dermed deres indtræden på den danske kunstscene. Der er 29 af slagsen, som spreder sig vidt over det kunstneriske felt. Blandt dem er Pilaiporn Pethrith, Anders Brinch, Lisbet Bank, Allan Otte, Camilla Tygstrup Sørensen, Fredrik Auster, Jette Ellgaard og Christoffer Munch

Andersen. EXIT, der er blevet en rigtig københavnerbegivenhed, kan ses på Kunstforeningen Gl. Strand frem til 8. juli. www.glstrand.dk.

STATENS KUNSTFONDS SMYKKEKRIN

Siden 1978 har Udvalget for Kunsthåndværk og Design under Statens Kunstfond erhvervet sig en samling smykker af de mest anerkendte og eksperimenterende smykkekunstnere her til lands. Statens Kunstfonds Smykkeskrin er en ordning, hvor et udvalg af smykesamlingen som noget nyt udlånes til personer, der optræder i offentlig sammenhæng, samtidig med at det tjener som formidling af en lille del af Statens Kunstfonds arbejde. Der er oprettet en hjemmeside, hvor smykkerne kan besigtiges med oplysninger om kunster og materialer. Her kan man også ansøge om at låne et af værkerne, hvis man mener sig tilstrækkelig officiel eller offentlig. Smykkeskrinet består af ca. 170 smykker, købt i perioden 1978-2007. Formålet med smykeskrinsordningen er at bringe smykkerne til anvendelse i det offentlige rum og skabe opmærksomhed omkring kunstarten og kunstnerne, idet lånerne fungerer som ambassadører for dansk smykkekunst, www.statenskunstfondssmykkeskrin.dk.

NY DIREKTØR FOR DET DANSKE FILMINSTITUT

Det Danske Filminstituts bestyrelse har besluttet at ansætte Henrik Bo Nielsen som ny administrerende direktør pr. 1. august 2007. Henrik Bo Nielsen, der er 46 år, har

siden 1991 været tilknyttet Dagbladet Information, hvor han i dag er administrerende direktør. En samlet bestyrelse har lagt vægt på, at han har haft stor gennemslagskraft og erfaring med ledelse af kreative miljøer og udvikling af nye forretningsområder i et stærkt konkurrencebetonet mediemarked, www.dfi.dk.

ER DER FORSKEL PÅ FOLK?

Hvor har man hjemme, og er der forskel på mennesker, der bor i forskellige egne af Danmark? Det forsøger en række arkiver og museer at få svar på via et spørgeskema på internettet. Man ved nemlig forbavsende lidt om, hvordan danskerne i forskellige egne af landet opfatter sig selv og hinanden. Enkelte lokale undersøgelser har koncentreret sig om, hvorvidt der findes en særlig vestjysk, sønderjysk eller østjysk identitet, men der er endnu ingen, der har givet sig i kast med en landsdækkende granskning af, hvad der lokalt skiller og samler danskerne. Derfor har Dansk Folkemindesamling oprettet et netværk, som indsamler viden om lokale og regionale forskelle for blandt andet at afdække, om man bliver ved med at føle sig som jyde, bornholmer eller fynbo, selv om man har boet i København det meste af sit liv. Spørgsmål som "Hvad kalder man folk, der hvor du bor?" og "Hvis folk spørger, hvor du kommer fra, hvad svarer du så?" kan besvares på www.dafos.dk. Der er 25 i alt.

PRISVÆRDIG TILBYGNING

Den virtuelle udvidelse af Thorvaldsens Museum, Tilbygningen, har vundet henholdsvis guld for bedste danske multimedieproduktion ved MCA (Media Communication Association) Awards og den eneste regulære internationale konkurrence i Norden inden for mediekultur, Prix Möbius Nordica 2007, for bedste interaktive historiefortælling. Tilbygningen er udviklet af Thorvaldsens Museum i samarbejde med kunst- og designgruppen Oncotype. Frem til 29. juli udstiller Thorvaldsens Museum og Oncotype Tilbygningen på Biennalen for Kunsthåndværk og Design på Trapholt og Koldinghus, www.tilbygningen.dk.

MUSEUM I INDPAKNING

Thorvaldsens Museum har siden 2001 arbejdet på en renovering af alle museets ydermure, der på grund af vejr, vind, forurening og tidens tand er blevet nedbrudt siden museets åbning i 1848 og restaureringen i 1950'erne. Nu har man givet sig i kast med facaden mod Gammel Strand, der fra maj til oktober tager sig afgørende anderledes ud. Men selv om museet er pakket ind, er indholdet ikke tilbageholdt for offentligheden. Med et mægtigt stilladsbanner har museet nemlig benyttet renoveringen til at gøre opmærksom på, hvad man kan se inden døre. Det sker ved hjælp af kæmpemæssige fotostater langs med kanalen, der giver indblik i museets rum på den anden side af stilladset. Arbejdet er støttet af Realdania. www.thorvaldsensmuseum.dk.

BIENNALE FOR DIGITAL KULTUR

I samarbejde med Vejle Kunstmuseum arrangerer Keller – Center for eksperimenterende kunst og iværksættermiljøet BIZ-ArT til november en biennale for videokunst og digital kultur. Det sker under titlen Machine-RAUM, som refererer til rumlige værker og kunst, der involverer maskiner og teknik. Biennalen vil bestå af en udstillingsdel af ca. en måneds varighed samt nogle festival dage med oplæg, foredrag, kunstnerpræsentationer samt performative værker på museet og i det offentlige rum. Blandt hovednavnene er den engelske kunstnergruppe Blast Theory og det østrigske kunstnerkollektiv Association. Det er blandt andet Machine-RAUMs ambition at skabe samarbejde regionalt og internationalt samt danne netværk mod syd til institutioner i Nordtyskland. Biennalen afholdes på Vejle Kunstmuseum og i Spinderihallerne. Det er tanken, at Machine-RAUM skal udvikle sig til en tilbagevendende begivenhed. Kulturministeriet har støttet biennalen med 600.000 kr. gennem puljen til kultur i hele landet.

ARKITEKTURENS GRÆNSER

Arkitekturens grænser er titlen på en kommende udstillingsrække på Louisiana, der handler om nye og alternative arkitekturbevægelser og hvad vi opfatter som arkitekturens grænser. Serien undersøger og synliggør hvilke potentialer, nye tanker og billeder, den hastige teknologiske udvikling genererer. Den første i rækken er en afdækning af forholdet mellem videnskab

og arkitektonisk formgivning og vil skitsere, hvor arkitekturen er på vej hen i dag – set med ingeniørers briller. En af dem – Cecil Balmond – har på det nærmest ikonstatus inden for moderne arkitektur og har arbejdet sammen med en lang række arkitekter. Balmonds arbejder viser fusionen mellem arkitektur, videnskab og ingeniørkunst og er omdrejningspunktet for udstillingen på Louisiana, der kan ses fra 15. juni til 21. oktober. www.louisiana.dk.

Magasinpost
Afsender:
Scanprint A/S
Jens Juuls Vej 2
DK-8260 Viby J

ID-NR. : 46421

Kulturkontakten udgives af Kulturministeriet